

DUPLIKAT

NR. 1 ÅRGANG 38

FEBRUAR 1977

tidens tann

FRANKFURT

ZZ. 02. 77

UTGITT AV:
ODONTOLOGFORENINGEN
V. UNIVERSITETET I OSLO

Når gode råd er dyre, kom til

NKP —

helst litt før

CATO TORP, 337680

Norsk Kollektiv Pensjonskasse AS

Kronprinsensgt. 9, Oslo 1

Murhjørnet, Bergen

---

tidens tann

Organ for Odontologforeningen
ved Det odontologiske fakultet

*Utgis med støtte fra
Kulturstyret i studentsamskipnaden.*

Redaktør: Mette Bjørner.

I REDAKSJONEN:

Jan Ask, Berit Evertsen, Mette Gilhus, Elisabeth Gjøstøl, Einar Bjart Haugen, Ingrid Hegna, Anders Kamfjord, Bjørn Knudtzen, Dagfinn Kravik, Helge Lysne, Espen Slotterøy, Cathrine Nyquist
+ Helge Ramberg.

Forretningsfører: Asbjørn Jokstad.

Flisa Boktrykkeri

Adresseforandringer og
abonnementsfornyelse
bes vennligst sendt til

TIDENS TANN

Geitmyrsveien 69, Oslo 4

Bankgiro: 8370.05.12528

Postgiro: 165 18

Abonnement: Kr. 30,— pr. år.

INNHOLD

Leder	3	NOS-rapport fra Åbo	32
Min mening	4	Tillitsmenn i OF våren -77	35
Proteshygien vid avtagbar plattprotes ..	5	Stempelguden	36
Intervju med Torunn	14	Eva og Lisbet i Stockholm	37
Alpeturen på nyåret	16	Dikt	39
Fotballspillet — dets plass i odontologisk kliniks mentalhygieniske profylakse .	17	Speil & Sonde	40
KS-aktuelt	19	Adresseforandring for 1. året	42
Tannlegevirksomhet i Norge inntil 1875	20	Ris og Ros	45
Drittalt drittlei	23	Bridge	46
Utsnitt fra menneskets fysiske liv	24	Hyttenytt	49
Til Lagos på extractionskursus	26	OF-rapport	50
Saklighet	31	Fra Studentutvalget	51
		Kjendis-toppen	52

Deadline neste nr.: Torsdag 10. mars.

◀ COPYRIGHT ▶

Utgis med støtte av kulturstyret i Studentsamskipnaden.

KFS Dentaldepot AS

Gøteborggt. 38
Postboks 6607 - Rodeløkka
OSLO 5
353310

FILIALER

STAVANGER
Arneageren 5
045/20804

BERGEN
Chr. Michelsensgt. 8
05/21 1338

TRONDHEIM
Dronningensgt. 23
075/23232

SERVICE KONTORER

BODØ
Arne Høydal
Stormoveien 5
8010 Bodø
081/21345

NARVIK
Johan Falck
Postboks 70
8520 Ankenesstrand
082/56547

TROMSØ
Gunnar Jensen
Postboks 780
083/89108

KRISTIANSAND
Martin Andersen
4600 Kristiansand
Kontakttelefon 042/30688

LARVIK
Herman Schäpers
Verningen 3270 Nanset
034/92610

TRENGER DE SERVICE, VARER ELLER UTSTYR
KONTAKT OSS!

KJÆRE LESERE!

Det var en gang en snill tannlege og en slem pasient. Den slemme pasienten hadde så mye annet å gjøre enn å pusse tennene sine den korte tiden han hadde fått utdelt på jorden — det var så mye annet som det var mer liv i. Han vendte det døve øret til profylakseprat og han forsvant helt i fjerne fargefantasier når han så AV-programmer med fine bilder på perio. Han ville ikke bli pussist.

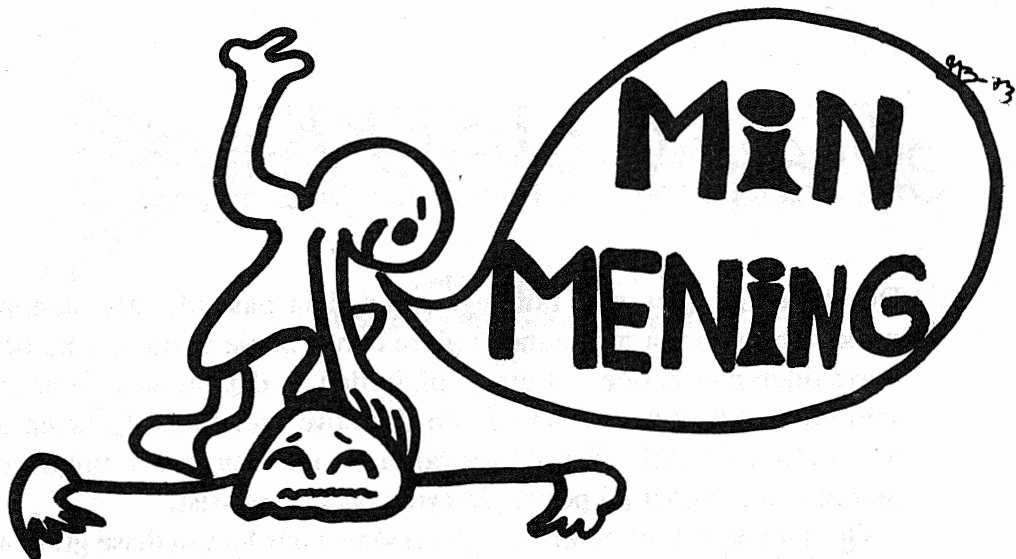
Og tannlegen fant plakk og gråt en skvett når han så disse gulhvitgørrete tegn på sin egen utilstrekkelighet. Han lengtet etter tykkemaljede tannrene mennesker med ring av selvtillit.

Og han jobbet og jobbet — og motiverte og instruerte og truet og bad og til slutt lyktes han. Den slemme pasienten ble en snill pussist — og ikke nok med det — han sluttet å røke — sluttet å drikke (ikke kaffe engang). Han gikk til ernæringsekspert og fikk diettliste. Og han begynte å trimme og fikk «forskriftsmessig» fordøyelse og rank holdning — og han påvirket andre — og de påvirket andre og andre og andre . . .

Og snart hadde alle mennesker og dyr sterke tenner, sterke rygger, lik fordøyelse, samme sunne døgnrytme, samme spisevaner og mot i brystet vett i pannen.

Og alle i hele verden som fins var helt like, og da var det plutselig ikke noe gøy mer.

M.

Til alle røykere ved skolen!

Dårlig ånde og tannklinikk hører ikke sammen. Her på skolen er det visstnok mange som ikke tar det så alvorlig. I hvert fall ikke hvis en skal dømme etter de relativt hyppige klager fra pasienter over illeluktende ånde.

Hvem er det man klager over?

Først og fremst instruktørene (!) Det er imidlertid ikke stinkende plaque eller hvitløk som er årsaken, men *tobakksrøyk*.

Kjære instruktører og studenter! Røykingen er ikke bare et problem for dere selv, men også for omgivelsene. Det finnes dem som har vanskeligheter med å fordøye matpakken i kantina, i en luft stinn av tobakksrøyk.

Her kan røykerne sitte i timevis og forpeste luften for de andre.

Mange steder har en innført røykeforbud i kantiner. Det bør vi også gjøre. Det finnes andre steder hvor man kan ta seg en blås. I Kiælderen, eller aller helst utendørs.

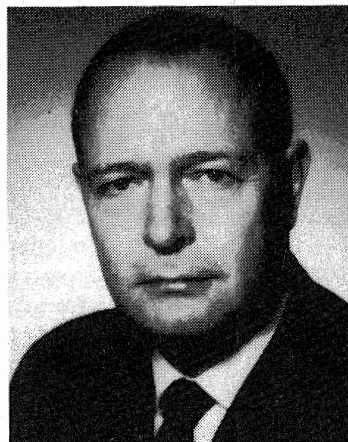
La oss få en uttalelse fra det store flertall av ikke-røykere så vi kan bli kvitt plagen.

Til slutt en påminnelse til de som måtte føle seg truffet av de innledende bemerkninger om dårlig ånde: Det finnes munnvann på alle klinikker.

J. A.

Proteshygien vid avtagbar plattprotes

Dette har TT sakset fra
Tandläkartidningen 2/76.

Göte Nyquist

Vid diskussion av effektiviteten hos olika protesrengöringsmedel konstateras här att endast medel med enzyminnehåll kan anses ha en säker baktericid eller fungicid effekt. Det visas också att det i litteraturen inte finns något stöd för uppfattningen att rengöring med hjälp av tandborste skulle skada proteserna eller att protesrengöringsmedel vid användning enligt anvisningarna skulle orsaka korrosion av krom-koboltlegeringar.

Göte Nyquist är professor vid institutionen för protetik, Tandläkarhögskolan i Malmö.

Sedan länge har många författare intresserat sig för betydelsen av proteshygien och dess eventuella samband med förändringar i slemhinnan under avtagbara proteser. Med stöd av vetenskapliga undersökningar har många åsikter framförts alltifrån den att proteshygien icke har någon säkerställd betydelse för slemhinnans tillstånd (Nyquist 1953) till den att proteshygien är en väsentlig förutsättning för en frisk slemhinna under proteserna (Budtz-Jørgensen och Bertram 1970 a).

Även om man sålunda icke är överens om betydelsen av god proteshygien och dess effekt är emellertid ett faktum helt klart, nämligen att dålig proteshygien ger en för omgivningen obehaglig lukt som i och för sig motiverar god proteshygien.

Sammansättningen av beläggningar på proteser

Många författare har studerat fasta avlagringar på proteser. Glock och Murray (1938) angav sammansättningen till ungefär drygt 75 % kalciumfosfat, drygt 7 % kalciumkarbonat och magnesiumfosfat, spår av järnfosfat samt därutöver protein (drygt 8 %), fett (ca 3 %) och drygt 6 % vatten (procenttalen angivna i viktprocent).

Vid en jämförelse med undersökningar av tandsten på naturliga tänder föreligger synbarligen ingen väsentlig skillnad (Theilade 1962, Little, Casciani och Rowley 1963 samt Little och Hazen 1964). Man finner i de senare undersökningarna ofta även angivelser om skillnad i sammansättning inom olika delar av munhålan. Dylika undersökningar är icke gjorda beträffande proteser.

Graden av fasta beläggningar på proteser är liksom i en mun med tänder mycket varierande alltifrån lätta beläggningar till mycket utpräglade plaque- och tandstensavlagringar.

Enligt vad som ovan anges är alltså beläggningar på proteser en blandning av kalciumfosfat och organisk substans. Såväl den oorganiska som den organiska substansen är

svår att avlägsna till exempel genom enkel borstning. På så sätt har problemet att framställa speciella protesrengöringsmedel blivit aktuellt.

Olika typer av protesrengöringsmedel

De i handeln för närvarande förekommande rengöringsmedel som är speciellt avsedda för proteser kan indelas i tre grupper

- alkaliska hypokloriter
- alkaliska perborater/eroxider
- utspädda syror (huvudsakligen saltsyra)

Moderna protesrengöringsmedel av hypoklorittyp verkar inte påtagligt korroderande eftersom de tillsatts alkaliserande natriumhexametrafosfat och vanligen även natriumsilikat. Dessa rengöringsmedel kan erhållas i pulver- eller vätskeform.

De alkaliska perboraterna/eroxiderna består till större delen av natriumperborat blandad med någon alkalisk substans t ex trinatriumfosfat. De är icke korroderande. Peroxiderna saluförs alltid i pulverform.

Den tredje gruppen består så gott som uteslutande av utspädd saltsyra, som kan verka etsande på metalldelar (Morden, Lammie och Osborne 1956).

Vid användning av hypokloriter och perborater/eroxider rekommenderar fabrikanterna att förvara proteserna i lösningar av angiven styrka över natten eller under minst 20—30 minuter ett par gånger dagligen. De sura rengöringsmedlen rekommenderas att användas på bomull eller dylikt varmed protesens yta noggrant rengöres. Därefter skall proteserna noggrant sköljas med vatten.

Slutligen har Mac Callum, Stafford, Mac Culloch och Combe (1968) rapporterat om helt nya medel för protesrengöring bestående av en blandning av enzymer och ett natriumsalt av EDTA. Den mest effektiva enzymblandningen innehöll lipas, trypsin, amylas och cellulas jämte gallsalter. Liksom vid hypokloriter och perborater rekommenderar författarna att förvara proteserna i lösningar

av denna enzym — Na — EDTA-blandning av angiven styrka över natten.

Såvitt jag kunnat utreda finns dessa nya protesrengöringsmedel ännu icke på marknaden i Sverige.

Rengöringsmedlens verkningsätt

De alkaliska hypokloriterna angriper mucin och andra organiska substanser. När väl de organiska ämnena är förstörda lösgörs kalciumfosfatet och övrig oorganisk substans och kan sedan lätt sköljas eller borstas bort. Hypokloriterna är även mycket effektiva mot skete- och tobaksbeläggningar.

När de alkaliska perboraterna/eroxiderna löses i vatten får man en alkalisk lösning av vätesuperoxid, som i kontakt med vissa organiska substanser utvecklar bubblor av syrgas. Dessa syrgasbubblor har en god mekanisk effekt och kan på så sätt avlägsna små mängder av tandsten.

Den utspädda saltsyran löser snabbt den oorganiska delen i tandstenen men har liten effekt på den organiska, som därför måste avlägsnas mekaniskt. Genom att rengöringsmedlet är en visserligen utspädd men dock syra krävs försiktighet i handhavandet, vilket även klart framhålls i bruksanvisningen.

De enzymhaltiga protesrengöringsmedlen verkar genom EDTA chelerande och därigenom upplösande på de oorganiska salterna och angriper genom enzymerna den organiska delen av avlagringarna.

I marknaden har tidigare funnits protesrengöringsmedel innehållande antiseptika på fenolbas. Dessa har emellertid gått ur marknaden av den anledningen att de åstadkom krackeleringar i basmaterial av akrylattyp.

Rengöringsmedlens effektivitet

Beträffande effektiviteten hos olika rengöringsmedel för proteser har jag i litteraturen endast kunnat finna en jämförande studie som genomförts med de medel som finns till-

gängliga i Sverige (Glantz, Hansson, Nyquist, Runderantz och Runderantz, manuskript). Författarna konstaterar att några större skillnader i effektivitet icke finns mellan de olika typerna av protesrengöringsmedel. För att syrapreparat skulle få full effekt måste dock rengöringen utföras med betydligt större mängd vätska än den som föreskrivs av fabrikanten. Dessutom krävdes ganska intensiv mekanisk bearbetning. Om rengöringen skedde med gasväv och flödlig applikation av syra var det emellertid möjligt att avlägsna även större mängder tandsten från protesbaser.

För att kontrollera rengöringseffekten använde författarna en vattenlösning av basiskt fuchsin. Denna teknik för kontroll av rengöringseffekten rekommenderas även av U S Army Dental Research 1971 enligt Beck 1972.

Mac Callum et al fann de enzymhaltiga protesrengöringsmedlen mer effektiva än tidigare kända medel. Genom sitt innehåll av EDTA är de även baktericida och antimykotiska.

I Amerika har på sista tiden lanserats små ultraljudsvannor (vattenbad) att användas av patienten för rengöring av proteser, då i samband med antingen alkaliska hypokloriter eller perborater. Enligt en undersökning av Nicolson, Stark och Scott (1968) har ultraljudet emellertid mycket liten effekt. Hesselgren, Dahl och Nedlich (1974) fann dock att en vanlig ultraljudsvanna för allmän rengöring inom tandläkarpraxis var ett bra hjälpmedel för att förbättra desinfektionen av infekterade föremål, om ultraljudet används tillsammans med lämpliga desinfektionslösningar. De prövade tre olika i marknaden lätt tillgängliga lösningar (Cidez, Jodopax och Tecno Sept) i olika spädningar under en tid av upp till 20 minuter. Lösningarnas effekt prövades på streptococcus faecalis och candida albicans.

Rengöringsvanor

I ett par undersökningar av Sexson och Phillips (1951) och Anthony och Gibbons (1958) har man studerat protesbärarnas rengöringsvanor. Dessa varierar i mycket hög grad. Förutom de speciella medel som är avsedda för protesrengöring används också i stor utsträckning tandkräm kombinerad med borste. Men i båda undersökningarna fanns en relativt stor grupp som använder sig av vanliga hushållstvättmedel.

I ett helprotesmaterial på 983 patienter (delmaterial av Nyquist 1952) var även bland dem det vanligaste sättet för protesrengöring tandborste eller nagelborste plus tandkräm. Icke mindre än drygt 88 % av dessa patienter använde sig av denna rengöringsmetod. Speciella protesrengöringsmedel använde endast ca 8 %. Slemhinnan under samtliga proteser bedömdes som kliniskt frisk.

Då de speciella protesrengöringsmedlen kunde förmodas ha fått större spridning under senare år har jag studerat protesrengöringsvanor hos ett material av partiella plattproteser omfattande 124 fall och insamlat under år 1973 (Nyquist 1974, opublicerat material). Patienterna utgjordes av samtliga fall som kunde nås för efterundersökning av de partiella plattproteser som utförts vid protesavdelningen vid tandläkarhögskolan i Malmö under åren 1963—1971. Frekvensen av frisk respektive patologiskt förändrad slemhinna var ca 50 % av vardera. Även i detta material var det vanligaste sättet att göra ren proteserna en kombination av tandkräm och tandborste. Denna teknik använde drygt 70 % av fallen. Speciella protesrengöringsmedel använde däremot endast drygt 2 %, alltså en ännu lägre frekvens än i det ovan angivna äldre materialet. Vid förfrågan sade sig patienterna icke vara nöjda med den rengöringseffekt som erhöles uteslutande av de speciella protesrengöringsmedlen, varför de föredrog tandborste och tandkräm med den högsta frekvensen för två dagliga rengöringar. Något samband mellan proteshygienvanor

och slemhinnestatus kunde icke konstateras varken i denna eller tidigare undersökningar (Nyquist 1953, Budtz-Jørgensen och Bertram 1970 a).

Rengöringsmetodens inverkan på akrylat

Anthony och Gibbons (1958) fann att rengöringsmedel speciellt avsedda för att rengöra avtagbara proteser var relativt skonsamma mot protesbasen, under det att hushållstvättmedel förorsakade vikt förluster.

Sexson och Phillips (1951) utsatte provkroppar av varmpolymeriserat akrylat för dels protesrengöringsmedel, dels borstning kombinerad med olika rengöringsmedel. Borsten utgjordes av hård nylon. Dess belastning standardiserades till 240 gram och borstningen skedde dels fram och tillbaka 20 000 gånger, vilket de uppskattar vara ett medelvärde för det antal gånger som en patient borstar sin protes under två år, dels samma antal gånger under horisontell vridning av provkroppen 3° var femtonde sekund. Den högsta vikt förlusten vid användandet av tandkräm var här 0,0174 gram och den lägsta 0,0018 gram, medan sådana rengöringsmedel som salt och såpa knappast föranledde någon vikt förlust alls. Samma var förhållandet med de kommersiella protesrengöringsmedlen, där man endast lade ner protesen i en lösning.

Till helt jämförbara resultat kom Neill (1968) med en likartad apparatur för experimentet. Belastningen på borsten var 200 gr och 20 000 borstningar fram och tillbaka.

De konstaterade vikt förlusterna är vid dessa två omsorgsfullt genomförda undersökningar så små, att de icke torde kunna tillmätas någon praktisk-klinisk betydelse i jämförelse med tex förändringar i alveolarutskott eller ocklusionsytor av akrylat under samma tidsrymd. De ger icke heller något stöd för åsikten att tandborste icke bör användas vid rengöring av protes.

Sexson och Phillips studerade även förändringar i ytans lyster och redovisar en avsevärd skillnad efter det att ytan borstats 20 000 gånger. Kraftigast verkade abrasiva

Fig 1. Välputsad plastfasadyta i akrylat.

Fig 2. Samma yta efter det att borstning skett med mjuk nylonborste under 1 minut. (Fig 1 och 2 tagna med påfallande ljus med 50 ggr förstoring.)

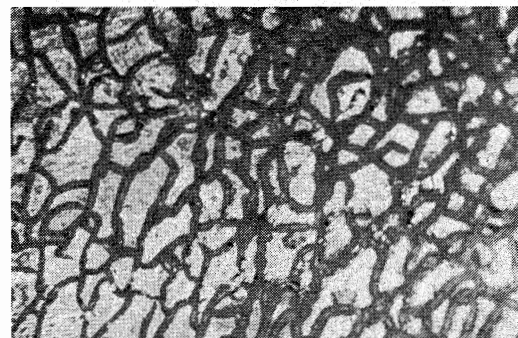

Fig 3. Fasadakrylat polymeriserat under tryck exponerat för kloroform under 30 sekunder. (Bilden tagen med 50 gångers förstoring med påfallande ljus.) Man ser tydligt att den lägre polymeriserade vätskan lösts ut, medan kornen fortfarande står kvar och bildar nätmönster.

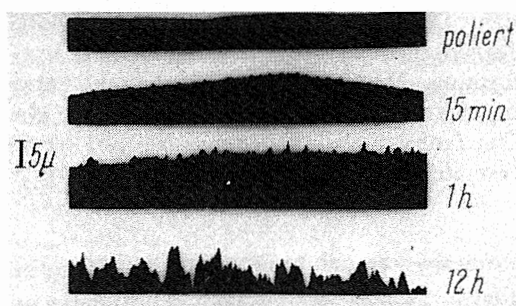

Fig. 4. Akrylatyta efter borstning med Ultra-Weiss (15 min, 1 tim, 12 tim). Enligt Meiners 1973.

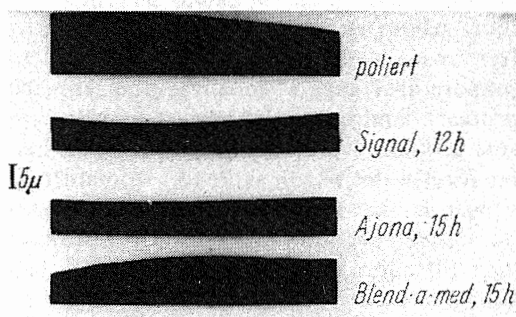

Fig. 5. Akrylatyta efter borstning med Signal (12 tim), Ajona (15 tim) och Blend-a-med (15 tim). Enligt Meiners 1973.

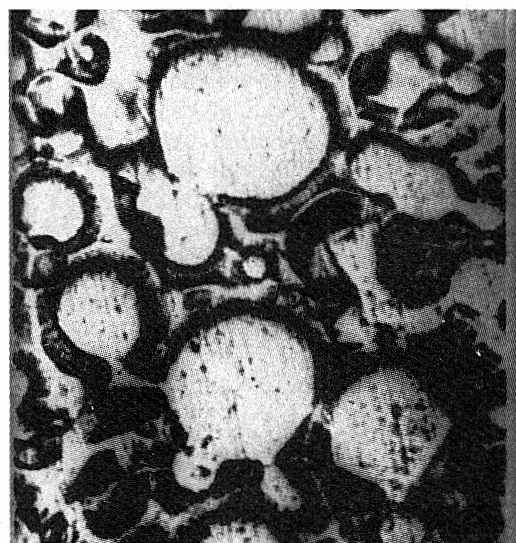

Fig. 6. Akrylatyta efter borstning med Ultra-Weiss (12 tim). Skala 112:1. Enligt Meiners 1973.

tandkrämer. Minsta lysterförlusten förelåg vid salt eller såpa.

Den minskade lustern hos en avtagbar protes har icke någon större praktisk-klinisk betydelse. Samma minskning av lyster och påtaglig ytavverkning ser man dock hos akrylatfasader på broar. Här kan avverkningen och förlusten av lyster däremot ha en starkt negativ estetisk effekt (fig 1—6). En kraftig och snabb upplösning av akrylatets yta genom kloroformhaltiga tandkrämer har dock rapporterats av bl a Öberg, Holmlund och Nilsson (1968), Öberg och Nilsson (1970) och Meiners (1973).

Rengöringsmedlens effekt på kobolt-kromkonstruktioner

Enligt en undersökning av Morden, Laminie och Osborne (1956) angrep hypokloritrengringsmedlen kobolt-kromlegeringarna trots tillsats av alkaliserande natriumhexametafosfat och vanligen även natriumsilikat. Sålunda fann de att, efter det att provkroppar av kobolt-krom förvarats i hypokloritlösningar avsedda för protesrengöring under cirka 20 dygn, en påtaglig etsning inträtt framförallt i korngränserna och att kromkarbiderna färgats tegelröda. Vid rengöring med utspädda syror avsedda för protesrengöring fann de endast en lätt etsning men i övrigt ingen påverkan på metallen. Peroxider hade ingen negativ effekt på provkropparna. Deras slutsats blir dock att om protesrengöringsmedlen används enligt fabrikanternas föreskrifter är samtliga av dem prövade typer (hypokloriter, peroxider och utspädda syror) oskadliga för krom-kobolt-legeringar.

De nya enzymmedlen anges icke ha någon negativ inverkan på metallkonstruktioner men har enligt litteraturen icke prövats.*

Bakteriefloran under avtagbara proteser

Pejrone (1935) och Vivanco, Vila och Asenjo (1946) studerade grupper av helt tandlösa med och utan proteser med en likartad prov-

tagningsmetod nämligen sköljning med sterilt vatten under 15 sekunder och därefter utspädning till 1:100 000. De fann på så sätt ett större antal bakterier hos protesbärare än hos dem som var helt tandlösa och utan proteser. De delade in bakterierna i permanenta och tillfälliga. Till de permanenta räknade de staphylococcus pyogenes, streptococcus pyogenes och lactobaciller. Redan 1936, genom Cahn, började även diskussionen om Candida albicans och dess betydelse för slemhinneförändringar. Men Knighton (1939) fann lika stor frekvens av Candida albicans hos friska slemhinnor som hos patologiskt förändrade. Detta står i stark motsats till senare undersökningar.

Nyquist (1953) fann icke någon skillnad i vare sig antal eller typ av bakterier om man jämförde bakteriefloran under proteser med normal slemhinna med den där slemhinnan var inflammatoriskt förändrad. Vidare fann han att trots stora individuella variationer antalet och typen av bakterier var karakteristiska för individen. Oavsett slemhinnans tillstånd var den vanligaste bakterietypen neisseria cataralis (95 %) och staphylococcus albus (60 %). Streptokocker förekom i 10 %.

I samma undersökning tog Nyquist även upp diskussionen om betydelsen av Candida albicans för slemhinnans tillstånd. I 58 fall med normal slemhinna och 56 fall med inflammatorisk slemhinna fann han Candida albicans vid normal slemhinna i 11 fall och vid inflammatorisk slemhinna i 16 fall. Denna frekvensskillnad är icke statistiskt säkerställd. På senare år har emellertid Candida albicans tilldragit sig allt större intresse. Sålunda har Budtz-Jørgensen och Bertram 1970 a, b samt ett klart samband mellan Candida albicans och stomatitis prothetica. En intressant synpunkt i detta sammanhang har lanserats av Davenport (1970) och Budtz-Jørgensen och Løe (1972). Davenport menar att Candida albicans betydelse ligger främst i att den växer på protesbasen och att terapin därför bör riktas mot protesbasen och icke mot slemhin-

nan. De fynd som rapporteras av Budtz-Jørgensen och Løe ger stöd för denna uppfattning. Med scanning elektronmikroskopi har Candida påvisats på protesbasens yta. Det fanns dock inget tecken på växt i protesmaterialet (Allison och Douglas 1973).

Proteshygien och mukosans tillstånd

I läroböcker är den gängse uppfattningen att förutsättningen för en frisk mukosa under en protes är god munhygien. Nyquist (1953) kunde dock på ett material av 609 patienter inte finna någon statistiskt säkerställd skillnad i frekvensen av stomatiter hos dem som sällan (mindre än 1 gång i veckan) gjorde rent sina proteser jämfört med dem som gjorde rent sina proteser 1—4 gånger dagligen. Icke heller förelåg det någon skillnad i stomatitfrekvensen mellan dem som endast använt tandborste för rengöring och dem som dessutom lade till något kemiskt rengöringsmedel såsom tandkräm eller dylikt. Budtz-Jørgensen och Bertram (1970 a) konstaterade emellertid större plaqueansamlingar, alltså sämre hygien, på protesbasen vid patologiskt förändrad än vid normal gomslemhinna.

Heyden, Widmalm, Arwill och Hedegård (1971) fann en tendens till en förbättring av slemhinnans tillstånd vid behandling av proteserna med klorhexidinglykonatlösning under en 3—5 veckors period. I ett senare arbete av Fredén, Heyden och Widmalm (1972) anser de att den gynnsamma effekten på slemhinnan kan tänkas bero på en normalisering av laktatdehydrogenas (LDH)-isoenzymmönstret eller en minskning av halten av sura proteiner eller sura mucopolysackarider. Halten av dessa är nämligen förhöjd i inflammatoriskt förändrad slemhinna.

Förbättring av slemhinnan genom behandling av proteserna med klorhexidinglykonat rapporteras även av Budtz-Jørgensen och Løe (1972). Andrup, Hedegård och Westström (1973) rapporterar om klara slemhinneförbättringar under proteser som behandlats med ett i handeln allmänt tillgängligt pro-

tesrengöringsmedel av perborattyp (fig 7). Så snart rengöringsmedlet sattes ut försämrades emellertid slemhinnan åter. Försöksperioden sträckte sig över 16 veckor. Orsaken till stomatiten blir härigenom oklar.

Sammanfattning

Med stöd av ovan kan alltså sägas

att protesrengöringsmedel som huvudsakligast består av utspädd saltsyra kräver försiktighet vid användningen men är effektiva, om de används rätt

att alkaliska hypokloriter och perborater/peroxider kan rekommenderas till dagligt bruk av patienter antingen genom förvaring av proteserna i lösningar av dem under natten eller ett par gånger dagligen i 20—30 minuter

att de alkaliska hypokloriterna i litteraturen anges vara mer effektiva än perborater/peroxider

att nya medel innehållande enzymer och EDTA anges vara ännu mer effektiva

att regelbundet bruk av nyss nämnda protesrengöringsmedel i enlighet med fabrikan-

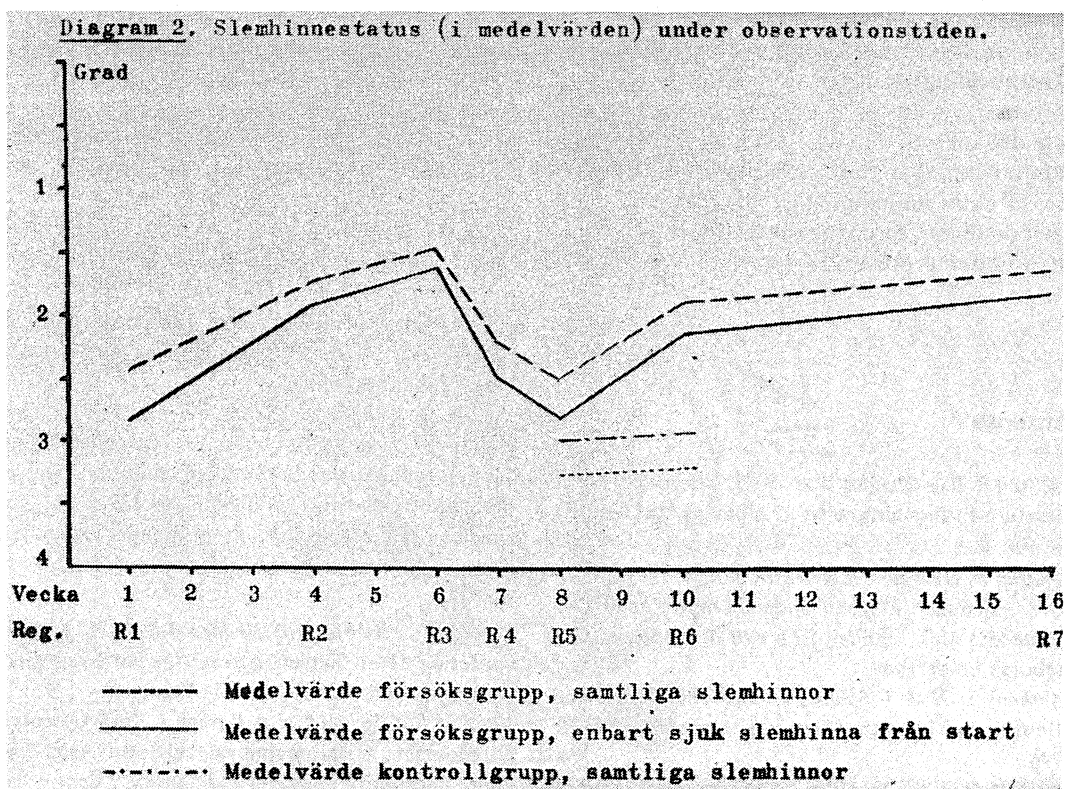

Fig 7. Ur ett arbete av Andrup, Hedegård och Weström. Stencil, 1973.

ternas anvisningar helt eller delvis förhindrar uppkomsten av missfärgningar och/eller plaque eller tandsten. I varje fall är så förhållandet om tekniken kombineras med lätt borstning med mjuk nylontandborste. Det är dock bara protesrengöringsmedel med enzyminnehåll som kan anses ha en säker bactericid eller fungicid effekt

att man i litteraturen icke finner något stöd för att rengöring med hjälp av tandborste skulle skada proteserna i sådan omfattning att det kan anses ha praktisk-klinisk betydelse

att om protesrengöringsmedlen används i enlighet med fabrikanternas anvisningar är risken för korrosion av kobolt-krom- eller guldlegeringar liten

att slemhinnans tillstånd enligt flera rapporter kan påverkas i gynnsam riktning dels med de vanliga protesrengöringsmedlen, dels med klorhexidinglykonat

att det icke är bevisat genom longitudinella undersökningar att protesrengöringsmedel eller effektiv renhållning av proteser med hjälp av borste kan förebygga infektion av slemhinnan under proteser.

Litteratur

Allison R T & Douglas W H, 1973: Micro-clin of the denture-fitting surface by *C albicans*. J. Dentistry 1: 198.

Andrup B, Hedegård B & Weström R, 1973: Rapport över inledande kliniska undersökningar med Dax protesdesinfekt. Stencil från avd för protetik, Göteborgs universitet.

Anthony D H & Gibbons P, 1958: The Nature and Behavior of Denture Cleansers. J. prosth. Dent. 8: 796.

Beck H O, 1972: Denture Cleansers and Retaining Devices. J. Amer. pharm. Ass. 13: 246.

Björkman E & Söremark R, 1973: Varna dina protespatienter för det nya protesrengöringsmedel Denclen. Tandl. tidn. 65: 1331.

Budtz-Jørgensen E & Bertram U, 1970 a: Denture Stomatitis. 1. The etiology in relation to trauma and infection. Acta odont. scand. 28: 71.

Budtz-Jørgensen E & Bertram U, 1970 b: Denture Stomatitis. 2. The effect of antifungal and prosthetic treatment. Acta odont. scand. 28: 283.

Budtz-Jørgensen E. 1970: Denture Stomatitis. 3. Histopathology of trauma and candida induced lesions of the palatal mucosa. Acta odont. scand. 28: 551.

Budtz-Jørgensen E & Løe H, 1972: Chlorhexidine as a denture disinfectant in the treatment of denture stomatitis. J. dent. Res. 80: 857.

Cahn L R, 1936: The Denture Sore Mouth. Annals of Dentistry 3: 33.

Davenport J C, 1970: The oral distribution of candida in denture stomatitis. Brit. dent. J. 129: 151.

Fredén H, Heyden G & Widmalm S E, 1972: Effects of denture washings in calor-hexidine on lactate dehydrogenase isoenzymes in oral mucosa. Scand. J dent. Res. 80: 292.

Glantz P O, Hansson L, Nyquist G, Rundcrantz A & Rundcrantz T, 1975: Effektiviteten hos några protesrengöringsmedel. Tandl.tidn 67: 795.

Glock G E & Murray M M, 1938: Chemical investigation of salivary calculus. Res J Dent 17: 257.

Hesselgren S G, Dahl G M & Nedlich U, 1974: Möjligheten att desinfektera och rengöra avtagbara tandproteser med ultraljudapparater för dentalt bruk. Tandl.tidn 66:768.

Heyden G, Widmalm S E, Arwill T et al., 1971: The effects of clorhexidine on the oral mucosa in patients with partial or complete dentures. Twelve case reports. Svensk Tandläk.-T. 64:239.

Knighton H T, 1939: A study of monilia and other oral yeastlike organisms in the cavity. J dent. Res. 18:103.

Lindquist L, Andrups B & Hedegård B, 1975: Klinisk värdering av ett hygienprogram för patienter med protesstomatit. Tandl.tidn. 67: 872.

Little M F, Casciani C A & Rowley J, 1963: Calculus composition. I. Supragingival calculus: Ash, calcium, phosphorus, sodium and density. J dent. Res. 42: 78.

Little M F & Hazen P, 1964: Dental calculus composition II. Subgingival calculus: Ash, calcium, phosphorus and sodium. *J dent. Res.* 43: 645.

MacCallum M, Stafford G D & MacCulloch W T et al, 1968: Which cleanser? A report on a survey of denture cleansing routine and the development of a new denture cleanser. *Dent. Pract. (Bristol)* 19: 83.

Meiners H, 1974: Wirkungen von Zahnpasten auf die Oberfläche von Akrylaten. *Dtsch. Zahnäztl. Z.* 27: 719.

Morden J F C, Lammie G A & Osborne J, 1956: Effect of various denture cleaning solutions on chrome cobalt alloys. *Dent. Practic dent. Rec.* 6: 304.

Neill D J, 1968: A study of materials and methods employed in cleaning dentures. *Brit. dent. J.* 124: 107.

Nicholson R J, Stark M M & Scott H E Jr, 1968: Calculus and stain removal from acrylic resin dentures. *J prosth dent.* 20: 326.

Nyquist G, 1952: A study of denture sore mouth. *Acta odont. scand. Suppl.* 9, Stockholm.

Nyquist G, 1953: The influence of denture hygiene and the bacterial flora on the condition of the oral mucosa in full denture cases. *Acta odont scand.* 11: 24.

Nyquist G, 1974: Opublicerat material.

Pejrone G, 1935: Studies on the buccal bacterial index in edentulous mouths. *Dent. Cosmos* 77:800.

Sexson J C & Phillips R W, 1951: Studies on the effects of abrasives on acrylic resins. *J prosth. Dent.* 1: 454.

Vivanco A, Vila A & Asenjo J, 1946: Contribucion al estudio de la flora bucal e indice bacteriano oral del desdentado adulto en relacion con el uso de aparatos protesicos. *Revista Dent. de Chile* 38: 339.

Öberg G, Holmlund L & Nilsson B, 1968: Tandpastors inverkan på dentala akrylat. *Sverig. Tandläk.-förb. Tidn.* 60: 57.

Öberg G & Nilsson B, 1970: Tandpastor och dentala akrylat. *Sverig. Tandläk.förb. Tidn.* 62: 320.

Adress:
 Institutionen för protetik
 Tandläkarhögskolan
 214 21 Malmö

Kan jeg få rødbehandlet denneher?

Intervju med Torunn

Hun er TP-elevenes «gudmor». Du ser henne høyt og lavt mellom kl. 8.00 og 16.00, nesten så en undres over om hun driver med noe annet enn interne joggeturer på huset. — Men det gjør hun altså! Hennes oppgave er mangfoldig og krever 100% årvåkenhet, systematikk og ikke minst evnen til å kunne omgås mennesker og tilfredsstille deres krav.

Lita og nett med et ungdommelig vesen i «sin beste alder», full av liv og velvilje, alltid med et smil på lur. Hvem er så denne TP'enes skytsengel? Vi fikk huket henne til slutt, midt i all trampfarten, og smidige som åler fikk vi geleidet oss inn i et «mikrorom» som skal virke som hennes kontor.

TT: Hvor er du fra, og hvor lenge har du jobbet på «Huset»?

Torunn: Jeg er her fra Oslo, og har jobbet her på huset i snart 20 år nå. Jeg begynte i februar -57 ved Klinikk for krone/brom/plateprotese som det het den gangen. Halve dagen var jeg på labben hos teknikerne Bakke og Langtvat, og der skal jeg si det gikk livlig for seg en gang iblant når jeg skulle prøve å få litt skikk på dem. Skriv det!

Etter at barna kom, har jeg bare hatt en del vikariater her, foruten at jeg var ansatt hos tannlege Urbye på Klinikk for periodonti en dag i uken. Dessuten var jeg på det såkalte «periokurset», som gikk 2 kvelder i uken, helt fra starten. Det var det forresten veldig artig å være med på. 2 år på rad holdt prof. Wærhaug stor julefest for hele kurset hjemme hos seg. Det er sånt man husker.

TT: Når begynte du på Tannpleierskolen?

Torunn: Det var i november -71. Jeg begynte der faktisk ved en ren tilfeldighet. Skulle bare steppe inn en stund for en som var syk. Datteren min hadde akkurat begynt på skolen og jeg tenkte det var best å holde seg mest mulig hjemme en stund. Men slik gikk det altså ikke, for siden har jeg blitt her.

TT: Hva gjør du sånn til daglig?

Torunn: Du burde vel heller spørre hva jeg ikke gjør (ler hun hjertelig). Jeg har ½ kontor-ass.stilling og ½ klinikkfullmektigstilling som til sammen består av div. kontorarbeid, administrasjon, bestilling av varer og utstyr, føring av en del av TP-skolens regnskap osv. osv.

Samtidig skal jeg være bindeledd mellom elever og de forskjellige avdelingene. Ellers løper jeg hele dagen og skal helst være flere steder på en gang.

TT: Er humøret alltid like stabilt?

Torunn: På jobben går det greit, det blir en vane (—og en god en). Men det hender jo det meste slipes av i løpet av dagen etter noen mil i trappene.

TT: Så da er familien den som må nøye seg med restene?

Torunn: Nei, uff, det lyder da fælt (ler hun trillende). Neida, men jeg trives veldig godt her, kunne i grunnen ikke tenke meg noe annet for alt i verden (og vi tror henne så gjerne, der ser man på henne).

Samarbeidet mellom oss ansatte ved TP-skolen er helt fantastisk, og vi har god kon-

takt med elevene, synes jeg. Jeg har også lyst til å nevne den fine kontakten vi etter hvert har fått med de avdelingene vi er på i løpet av dagen. Stort sett bare blide fjes. Forøvrig liker jeg å jobbe med mennesker og at det skjer ting rundt meg. Hver dag bringer med seg noe nytt.

Jeg har forresten jobbet som kontordame/ ekspeditrise i en rørleggerbedrift en gang for å prøve noe annet. Men da vi begynte med vareopptellingen, hadde jeg mareritt om nettene og drømte ikke om annet enn skruer.

(Der kan man visstnok merkes for livet, kanskje fare for å få en skrueløs?)

TT: Hva med elevens personlige problemer? Får du tid til å høre på evt. problemer man måtte ha i forbindelse med skolen? Eller er det slik som Shakespeare en gang har presisert, at her gjelder det «To be or not to be»?

Torunn: Nei, slett ikke. Dere må endelig si fra hvis det er noe dere har problemer med. Det er jo f.eks. flere av dere som kommer utenbys fra og som ikke kjenner så mange her, og av den grunn føler seg litt ensomme til å begynne med. Da kan det noen ganger hjelpe med en liten prat på «kammerset».

TT: Får du tid til hobbyer ved siden av skolen — hva trives du best med på fritiden?

Torunn: Det er dessverre en av tingene det blir minst tid til, når man jobber hele dagen og har ganske lang vei frem og tilbake. Men jeg elsker å være uten og ingen er lykkeligere enn jeg når jeg får tid til å ta et par runder i turløypa vi har på Lambertseter, og etterpå ta badstu og svømme i det fine nye badet vi har fått der oppe. (Det var reklamen i dag.) Ellers har jeg ikke noe imot en god bok, kaffekopp og et sofahjørne etter en lang og slitsom dag. Ellers prioriterer jeg kontakten med ungene når jeg er hjemme.

TT: Hvordan gikk det tidligere da barna var små og du var på jobben?

Torunn: Ja, jeg var fantastisk frekk den tiden (ler hun innskyldende). Da kviet jeg meg ikke for å ringe til 2 venninner som bor i samme blokken for å spørre om Ine, som var minst, kunne komme til dem etter skolen, når jeg ikke var hjemme, — og spurte ofte for flere dager i slengen. Mannen min hadde lengre dag enn meg, så der var det ikke noe hjelp å få på den måten. Når så de trengte hjelp, stippet jeg inn slik at vi hjalp hverandre når det knep. Samarbeide er viktig for å få alt til å fungere.

TT: Har dere hatt noen kontakt med tidligere TP-elever?

Torunn: Ja, vi får brev og kort rett som det er, og det er bestandig like koselig. Flere treffer vi også igjen i forbindelse med møter i TP-foreningen.

TT: Hvordan er det med etterutdanningskurser for TP?

Torunn: Tannpl.foreningen har arrangert etterutd.kurser hvert år etter oppfordringer fra TP-ene. Så lysten til å lære mer er til stede også der heldigvis.

TT: Har opplegget på TP-skolen forandret seg siden -71, som forandringer eller utvidelse innen virkefeltet?

Torunn: For det første er elevantallet økt betraktelig etter hvert. I 1971 ble det tatt opp 12 elever, i 1972, -73, -74 og -75 ble det tatt opp 18 elever, og i år 24 elever. I undervisningen er handikapptannpleie innført som fag, og institusjonstjenesten er blitt utvidet etter hvert. Vi har også TP-tjeneste ved de fleste avdelingene her på huset nå, den siste avd. som var så *heldig* å få en TP-elev 3 økter i uken var Klinik for protetik.

Noe annet jeg vil nevne er at elevene nå blir utplassert en måned om våren i Folketannrøkta over hele landet. Det har vist seg å være meget positivt og virker faktisk som en vitamininnsprøytning på skoletrette elever.

*Rita Borgen &
Elisabeth Gjøstøl.*

ALPETUREN PÅ NYÅRET

Odontologenes A-lag.

Harald i svevet.

Vinneren og vannskimesterskapet.

Det var Arndt som fikk snusen i våre svenske «kollegers» en-ukes tur til Les Arcs i de franske alper, og vi var 9 norske som 9. januar satt på flyet med kurs for Genève. Ulf, Carol og Arndt dro over til Stockholm hvor turen gikk fra allerede torsdag, mens Stein, Ann-Marie, Grete og Raggan kom lørdag. Direkte på flyet og direkte fra bryllup kom Eilin og Harald 1. søndag morgen.

Innlosjeringen var i 4-manns leiligheter som var små og praktiske, og utenfor inngangsdøren lå alle slags butikker, barer og restauranter. Skiutstyr kunne man leis for hele uken, men de fleste av oss hadde utstyr og benyttet sjansen til å fornye det i større eller mindre grad. Prisene lå i overkant av halvparten her hjemme.

Les Arcs' omgivelser var ubeskrivelige. Hotellet lå på 1600 m og derfra gikk heiser og løyper opp til 2300 m. For 220 N.kr. kunne man kjøre hele uken i de 20—30 heisene og 55 løypene som fantes i dette skiendorado. Man fikk benyttet sjansen til dyspnøkjøring, utforkjøring, hopping (også på laviner) og finpussing av stilen. Restaurantbesøk på 1800 m på formiddagen gjorde ettermiddagen ekstra morsom for enkelte.

Det svenske reisebyrået ydet oss ekstra service ved å spandere en aften med full oppdekning på oss alle 50, og samme sted var vi kvelden etter og spiste raklett; smeltet ost med poteter og hvitvin. Fransk, men godt.

Språket hadde vi ingen problemer med. Eikin husket noen ord og stavelser og blandet det pent til française sentrifugé. Grete kan fransk, og vi andre viste bare heiskortet når vi ble snakket til. Det ble ellers ikke for mye drikking og ikke for lite festing. Vi hadde en nattklubb hvor vi var en del, men dessverre var det norske priser der.

Turen var helt topp ikke minst takket være den hjelpen svenskene ga oss med hensyn til overnatting i Stockholm før reisen og fordi det var veldig hyggelig reisefølge. Været var stort sett dårlig, bare halvannen dag med riktignok skinnende sol.

Aberet var hjemreisen på 25 timer inkludert Stockholm—Oslo i bil om natten i ufyselig snøvær, men det ble oppveid med tanken på at Patrick Russel slapte skiene våre. Neste år reiser vi fra Oslo direkte, ikke sant Ulf?

Raggan.

FOTBALLSPILLET —

dets plass i odontologisk kliniks mentalhygieniske profylakse

Har du noen gang lurt på hvorfor enkelte av studentene har så møkkete bukselår og klinikkfrakker? Har du lurt på hvorfor tannlegestuderter ofte har seneskjedefetennelse i håndleddet eller vondt i ryggen? Har du lurt på hvorfor enkelte kan være så blide etter lunch til tross for perf på kons, underkjenning av 10-ledds bro på protetik og faan og hans oldermor? Har du heller ikke peiling på hva GLOPP er? Ja da var det jaggu på tide.

Fotballspillet — vår gud — og våre pasienters og koners beskytter når alt går på tverke. Stedet hvor gloppister møtes og får vonde rygger, skitne klinikkantrekk, hevne og psykisk labilitet — eller som en fremstående gloppist Danielsen² så treffende har sagt det «Hadde det ikke vært for fotballspillet og Eugenolukta hadde jeg slutta på da'n.» Men lett er det ikke å være gloppist heller.

Stadig er vi blitt jaget fra oppholdssted til oppholdssted av antigloppister³ som ikke likte lyden eller syntes spillet var for barnslig til at pasientene skulle se studentene drive slike idretter som tydeligvis var ment for den gemene hop. Men så — endelig en dag — sto spillet på et trygt, fast sted utenfor herregarderoben i kjelleren.⁴

Før dette skjedde hadde vi mistet 7 baller av 8,⁵ og som sagt hatt endel folk på nakken. Enkelte spillere hadde også rukket å bli udødeliggjort.

Lind, f.eks., med en lang drager fra vingen (se fig. I). Danielsen for usportslig opptreden, Øyestad for grusomme kanoner i mål etter tilbørlig sikting (se fig. II) på må-få, og Eirik for å være mester i å fange opp baller.⁶

Selve spillet går hovedsakelig ut på å skryte mest av seg selv og drite ut motparten — uansett hvor dårlig du ligger an. Spillet i seg selv betyr mindre. For å sitere Danielsens lov: «Jeg er best og gjelder ubetinget fortid, nåtid og framtid.» Skulle tro han var bergenser og ikke østfolding. Det gjelder også å kunne forutsi målene med sikker mine for da

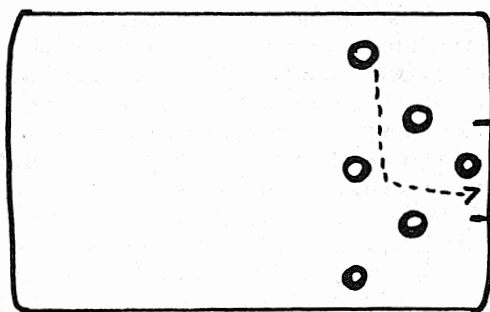

Fig. I

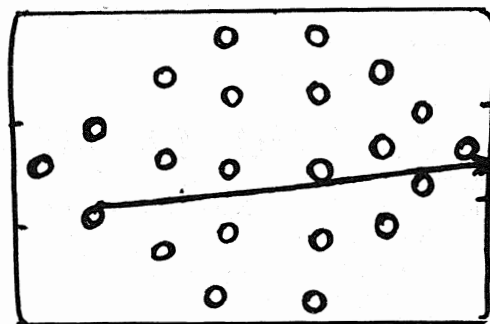

Fig. II

er du god og er sikker på å få en god makker som også er god til å forutsi mål. Ta Eirik⁷ f.eks. Han er god, for han forutsier mål hver gang han skyter og da får han rett hver gang han treffer. Og det er sjelden, men Eirik er lur, også er han god.

Ole Øyestad er også god, men han holder stort sett kjeft, og bra er det for han kan bare si stygge ord når han spiller fotballspill. Ole er også lur — akkurat som Eirik — for når han holder kjeft sikter han i stedet. Gud vet hva han sikter på, men han får mål ofte og da er han god for han har siktet og gjort oss andre redde med tausheten sin.

Men Danielsen holder ikke kjeft — akkurat som Julie Ege — men han har ikke pupper — bare masse flaks og er ekspert i utdriting. Han er også god for han sier også alltid på forhånd at det blir mål, men så blir det ikke mål og derfor må han på Endo før kampen er slutt for han er lur. Og Eirik har lært å være lur av ham tror vi, for Eirik skal også ofte på lab'en eller forelesning når han ikke får mål.

Og Jens Otto lager mange mål for han er god og lurere enn alle de andre for han holder kjeft akkurat som Øyestad, men sikter ikke. Han bare kliner til og hver gang han får mål nikker han på hodet og kaller det Jens-Ottoskudd (se fig. III) og så vil alle spille med han for han er god og lur og har ikke flaks.

Men Hans er ingen av delene syns de andre, og derfor sier han at han er god og flink selv, og det har han rett i for han er best og lager de peneste målene og kan drite ut Eirik så

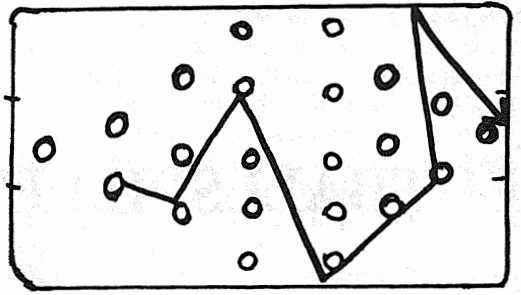

Fig. III

han vil gå, og så er han best i forsvar og pusser av brunost på spakene med matpapir. Og så blir de andre utålmodige og lett sure og så får Hans lett mål på dem mens de ikke passer på — derfor er han lurest også.

Og myrpyggen bare dæljer for de vet ikke bedre.

Nå tror vel du, kjære leser, at alle gloppister er like gærne og gjør alt likt. Men der tar du skammelig feil, for hver mann har sitt rituale både når han lager mål og når han bommer. Se for eksempel først på ritualene når man bommer. Knut har stolthet og selvkritikk i livet og derfor sier han en rar lyd som ligner på «hmmm» og tonen svinger opp og ned akkurat som når vi andre ikke skjønner noe og syns at vi har gjort så godt vi kan. Og der ligner han veldig på Peter Marstrander som er god i bridge og er mer kultivert enn Knut og sier NÅ? istedenfor «hmmm». Men han bruker det samme tonefallet og er like forundret som Knut når han bommer. Når

---

NORSK MEDISINALDEPOT

OSLO - BERGEN - TRONDHEIM - HARSTAD

Danieldsen bommer så skal han bare lure motstanderne opp i stry sier'n, men det tror vi ikke på for når han bommer neste gang har han pasient på endo, selv om klokka er 10, 12, 14 eller 16. Æ'kke det rart? Jan Engh bommer ikke, men Eirik sier faan og han har visst ikke lært noe annet å si tror jeg — men jo — det var noe med en negerdame, men sånt kan man ikke sette på trykk for det ville egentlig være ugudelig og myrpyggen sier ingenting for de vet ikke bedre.

Det er morsommere å lage mål og derfor retter Øyestad seg opp, smiler sterkt og tørker spakene med frakken mens han ser fiendtlig ned på spillet. Knut jubler for han får ikke mål så ofte, mens Jens Otto tar det for gitt. Eirik hufser på seg og klør seg på rusken, men da har han glemte både faan og negerdama også er han blid på makkeren sin. Men det varer aldri lenge og myrpyggen holder kjeft for de vet ikke bedre.

Og så har det altså hendt — og det er derfor denne historien slutter her for det er så trist at jeg vil gråte og så gidder jeg ikke skrive mer før jeg finner den drittpelsen⁸ som har kasta bort den siste ballen i jula. Og derfor skal Eirik og Knut og jeg grave det dype, mørke hullet enda dypere, så det blir plass til den drittpelsen som har somla bort den siste ballen og gjort forholdene på skolen helt uholdbare. Så nå går vi snart til streik vi og, og så får vi hjelp av AKP-ml som samler inn penger på Chatau Neuf slik at vi kan kjøpe nye baller og finansiere henrettelsen av den drittpelsen som har mista den siste ballen.

Hans.

- 1 Av anomatepoetikonet glopp. (Lyden av ballen når den går i mål.)
- 2 Fotballens Sverre Tinnå — pessimist og østfolding m/krøller.
- 3 Måtte alle antigloppister råtne i et dypt, mørkt hull.
- 4 Det var en stor seier for oss etter å ha stått på krava og seira over de revisjonistiske papirtigra som hadde trua med å stjele tel seg spillet fra massene.
- 5 Måtte alle ballmistere råtne i det nevnte hull.
- 6 Men det er jaggu alt og.
- 7 Fotballspillet Anna Elisabeth Westerland.
- 8 Krysning mellom svinepels og drittsekk.

KS-AKTUELT

Ferie bra, men skolen best . . . Helt topp med skoledager igjen. Juleferien var jo alt for lang. Heldigvis har vi ikke vinterferie! Dessverre er det påskeferie i ca. 10 dager, men da er det vel sol og greier, så det kan kanskje bli OK.

Vi på seniorkullet har nytt våre siste dager på klinikkene og savner dem forferdelig. Riktig sørgelig å forlate de store hektiske salene.

Nå lærer vi nye fag et par timer om dagen, og har stort sett fredagsfri og nesten torsdagsfri. Vi vil ha mere skole! — Nei, det er bare tull. Supre dager for oss nå gitt! — Det er allerede «vår» i klassen. Men vi har jo fått nye medsøstre. — 28 kjempesøte nye KS-jenter: Kristin, Eva, Margit, Anne, Lillian, Hanna, Vivi-Ann, Merethe, Marianne, Ingun, Jorunn, Wenche, Gerd, Turid, Karin, Mette, Marit, Anne-Ma, Tina, Turid, Anne-Cathrine, Gro, Heide, Anne-Kristine, Mona, Grethe, May, Ingrid og Siri.

«Ærværdige studenter»: Vi oppfordrer dere til å stelle pent med dem. De er jo bare spørsmålsteget nesten hele gjengen, og de lurer sikkert på om dere er farlige, akkurat som vi gjorde for omtrent ½ år siden. (Heldigvis har vi nok funnet ut at dere er ganske ufarlige.)

— Eller kanskje vi heller burde oppfordre «juniorene» til å stelle pent med alle tannlegestudentene? — Dere møtes vel på middelveien snart . . . Men *trenger* dere assistanse, så bare SCHKRIK, for de er der for å assistere dere, og de vil lære. *Men*, hvis dere er blide og sier de er flinke, blir de «lykkelige». Husk det!

Ellers har «vi store» tenkt oss på klassetur til Hytta snart, så da må dere passe dere.

KS-idéer til vårsemesteret -77? — Skirenn (for alle, stud., TP, KS) — langrenn og eller/slalåm og/eller hopp i lys eller mørke? — Karneval i kjeller'n før påske. Kunne det bli et «vinter'ns Rocke-show»? — Nepp . . .

Aktuelt slutt.

Keep smiling, Cathrine.

Tannlegevirksomhet i Norge inntil 1875

FOLKEMEDISIN

Ifølge den trykte «Fortegnelse over de autoriserede Læger i Norge» var det i 1816 bare 99 leger her i landet. Av disse hadde 28 ingen eksamen. 33 var sivile, 47 militære embetsleger, og 19 var privatpraktiserende. I Hedemarkens, Kristians, Søndre og Nordre Bergenhus, Romsdals, Søndre og Nordre Trondhjems samt Nordlands og Finmarkens amter fantes ikke noen privatpraktiserende lege. I Søndre Bergenhus, Nordlands og Finmarkens amter var det bare en lege i hvert amt, nemlig den sivile embetslege (50).

Disse leger måtte etter evne ta pasienter med alle slags lidelser under behandling, hjelpe for tannpine såvel som for andre plager. Imidlertid er det jo innlysende når man tar avstandene og de dårlige kommunikasjoner i betraktning at ikke alle som hadde tannverk kunne komme til lege. Det var nok få mennesker som oppsøkte legen for slikt. Folk måtte hjelpe seg som best de kunne på andre måter.

Praktisk talt hver eneste bygd hadde sine tanntrekkere. Det var gjerne en smed eller annen håndverker som enten brukte tenger eller annen redskap som var for hånden, eller laget spesielle tenger til tanntrekking. Senere kunne man også få kjøpt fabrikklaget ekstraksjonsutstyr¹⁾.

Tann-nøkkelen, «kroken» eller «tannskruen» som den ble kalt mange steder, var det vanligste redskap til ekstraksjon. Den var kjent og brukt av profesjonelle tannleger allerede på 1700-tallet, og det finnes mange eksempler på at norske bygdesmeder har laget slike og brukt dem på sine pasienter.

Imidlertid må vi tro at ekstraksjonen ble utsatt så lenge som mulig – inngrepet ble utført uten noen slags anestesi²⁾. Man forsøkte å kurere tannverken med mange slags råd og midler. Disse kan, ifølge I. Reichborn-Kjennerud (d. e.), deles inn i fire grupper: 1) de *direkte*, som på en eller annen måte bringes i berøring med tannen, 2) de *indirekte*, som antas å virke mer på avstand, 3) de *sympatetiske*, som menes å hjelpe ved overføring og 4) de *magiske*, som har sin rot i *den rene overtro*. (39).

Som eksempel på de direkte virkende tannmidler kan nevnes forskjellige urter. Den mest brukte var antagelig bulmeurt (*Hyoscyamus niger*). Den har en viss bedøvende virkning, så man skal ikke se bort fra at den kan ha gitt en lindring. Men dens bruk i folkemedisinen hviler på et noe annet grunnlag. Når frøene av denne urt fra eldgammel tid har vært brukt til røkning mot tannverk, skyldes dette at når de sprekker under opphetningen, kommer frøhviten ut av skallene. Av dette har folketroen sluttet

¹⁾ Ekstraksjon = uttrekning.

²⁾ Anestesi = følelsesløshet, her: bedøvelse.

at det er tannormen som er røkt ut av tannen. Denne mark eller orm har vært regnet som årsak til tannverk gjennom årtusener, og den er omtalt på babyloniske leirtavler fra det 2. årtusen f. Kr. og forekommer i egyptisk og indisk medisin.

Ellers brukte man neslerøtter, enebær, pimpinellerot — helst fastende om morgenen —, hvitløk, solvandelrot inntullet i bomull som ble lagt på tannen, og mange andre planter eller deler av planter.

I folketroen har vann fra enkelte kilder hatt ord for å være virksomt mot tannverk. Særlig skulle nordrennende vann være bra. Den som hadde tannverk måtte selv gå til kilden, ta vannet i munnen, holde det der en stund og så spytte det ut igjen i det rennende vannet, slik at tannverken kunne forsvinne med strømmen. Samtidig måtte vedkommende lese en eller annen «tannverkbønn», f. eks. denne som er fra Aurskog:

*«Ta salt og vann i munn
og spytt i ilende grunn
så skal det bli godt i samme stund».*

Folkemedisinen brukte også mekaniske og termiske midler mot tannverken. Man forsøkte således å «drepe nerven» ved hjelp av en gloende spiker som ble stukket ned i hullet i tannen. En slik fremgangsmåte førte til pulpanekrose¹⁾ og kunne nok stanse smertene, iallfall for en tid.

Av indirekte virkende tannverkmidler kan nevnes urteposer som ble lagt utenpå kinnnet. Eller man la løk eller varm olje i øret. Årelating var også mye brukt. Blodet ble tappet i en åre under tungen, eller, hvis det ikke hjalp, i «den gren av pulsen som gaar til lillefingeren».

Den sympatetiske behandling gikk som regel ut på å overføre en sykdom fra et menneske til et annet, til et dyr, til et levende tre eller til en livløs ting.

Tannverken kunne podes eller manes inn i et voksende tre, den kunne hamres inn i en kirkedør, festes til en jordfast sten eller sendes avsted med rennende vann (kfr. ovenfor). Ofte måtte man samtidig si frem en tannverkbønn. En vanlig fremgangsmåte var å ta en flis fra et tre, stikke seg i tannen med den til det kom blod, og så sette flisen tilbake på plass i treet. Eller man kunne bruke en spiker eller et hesteskosøm som så ble slått inn i en vegg der det aldri kom sol (nordveggen på huset).

Besvergsformularene kan betegnes som rent magiske tannverkmidler. Stundom brukte man riktignok disse sammen med de sympatetiske råd, men som regel besto kuren utelukkende i at man leste formularene, eller de ble skrevet på papir- eller flatbrødbiter, som så ble tygget og svelget av pasienten, eller bitene ble brent. Dette kaltes «å skrive for tannverk». Skrevne formler mot tannverk ble også båret på kroppen som amuletter (39).

Det er imidlertid vanskelig å plasere enkelte tannverkkurer i en bestemt av de nevnte fire grupper, idet mange av midlene kan regnes til iallfall et par av gruppene. En inndeling i *rasjonelle* og *magiske* råd ville kanskje være riktigere. Men heller ikke her ville man kunne regne ethvert middel utelukkende til den ene eller annen gruppe, idet magiske trekk ofte finnes i kurer som i hovedsaken er rasjonelle.

¹⁾ Pulpa = det bløte vev med årer og nerver i tannens indre, tannmargen eller «nerven»; nekrose = død.

Helt opp til vår egen tid har blodigler vært brukt mot tannverk. Man satte iglen på tannbyllen, og den suget ut puss og blod. Denne terapi må betegnes som rasjonell, og sikkert effektiv, selv om den synes uappetittlig.

I denne forbindelse bør også nevnes bruk av magnet mot tannverk. Ingebret Aas beskriver en slik tannmagnet i Den norske tannlægeforenings tidende 1928:

«Jeg skal her nærmere omtale en norsk tandmagnet, der befinder sig i tandlæge Carl von Kroghs eje. Den har tidligere tilhørt stortingsmand og toldkasserer i Tromsø, Harrier Heiberg Mejer, født 1781 og død 1845, hvis far tilhørte en gammel norsk presteslekt» (49).

Magneten består av fire deler, to er 10 cm lange, 12 mm brede og 4 mm tykke, og de to andre er 38 mm lange med samme bredde og tykkelse som de to førstnevnte.

Bruksanvisningen var også bevart:

«Magnetens Anvendelse som et probat Middel for Tandpine sker paa følgende [Maadel]: Man bstryger den ene Ende af en Staalnaal med Magnetens Sydpol og den anden Ende med Nordpolskraft indtil Naalen kan bære eller løfte i Veiret en Naal af samme Størrelse. Med den saaledes magnetiserede Naal stryger man den smertende Tand paa alle Sider, samt ogsaa Tandkjødet, og hvis det er Hultand da stikker eller piller man varsomt med Naalen ganske ned i Hullet af Tandens og vedbliver saaledes i nogle Minutter hvorefter Pinen enten ganske ophører eller forværres; men i sidste Tilfælde vil den dog inden kort Tid ophøre. Skulde Pinen komme igjen eller ikke ganske ophøre, da maa man gjentagne Gange bruge Naalen indtil Helbredelse finder Sted, hvorved den Regel iagttages, at Patienten bør vende Ansigtet enten mod Syd eller Nord og mod den Pol Ansigtet vender, den Polkraft eller Ende af Naalen bruger man. Dersom man tilfældigviis har feiltaget Polerne, hvilket kjendes derpaa, at «Pinen hverken ophører eller forværres, saa bør man om nogle Minutter anvende den anden Pol eller Ende af Naalen, hvorefter den foranførte Sikring sikkert vil finde Sted» (49).

Det er et eiendommelig trekk ved bruken av tannmagneten at pasienten skulle vende ansiktet mot nord, mens den verkende tann ble behandlet med sydpolskraft. Dette er kjent både fra Frankrike og Tyskland. Man kan vel her ane at det er en sammenheng med folkemedisinens nordrennende vann og den kraft man mente dette var i besittelse av. Den her nevnte norske bruksanvisning skjelner imidlertid ikke så strengt mellom nord og syd.

Det var imidlertid ikke bare folkemedisinen som hadde tro på tannmagnetens helbredende virkning. Også leger, kirurger og tannleger brukte den i stor utstrekning. Man mener det er Paracelsus (1493–1541) som har tatt magnetstålet i bruk til medisinske formål, idet magnetsten¹⁾ og magnetstål hos ham omtales side om side. Det fremgår imidlertid ikke med sikkerhet om han har brukt den mot tannverk (49).

---

¹⁾ Bruk av magnetsten som legemiddel har vært kjent helt fra oldtiden, og dens anvendelse i trolldomsmedisinen kommer enda tydeligere frem i middelalderens stenbøker, også i de nordiske (49).

Drittalt drittlei

I kveld er jeg drittalt drittlei, og jeg er stolt av det. Jeg har hatt eksamen og funnet ut at jeg hadde lært meg en mengde unødvendige ting og glemt å lære meg ting som var nødvendige akkurat slik som oppgaven ble gitt i dag. I egne øyne kunne jeg altfor mye, men i sensors kan jeg kanskje såvidt nok. Nok om kunnskaper og læring, det å sitte og gulpe opp ferdigtygget kunnskap er ikke særlig tilfredsstillende. Og når man kommer med spørsmål om din mening om dette og hint skjærer det meg langt inn i det som jeg bryr meg om. Man spør demokratisk om din mening, og du vet forbannet godt hva som ventes skal være din mening etter det du har lært. Og du har selvfølgelig ingen bakgrunn for å kunne postulere nye teorier, gale eller eventuelt riktige, passer de ikke inn med det som er offentlig akseptert akkurat nå, bedømmes du som inadekvat student, hva nå et slikt fint ord måtte bety, for ikke å si innebære. Hva er i veien med meg, jeg kan jo en hel mengde fine ord og uttrykk, jeg kunne med mitt vokabular paralysere en hvilken som helst gjennomsnittsfotgjenger til å bli stående lamslått midt mellom de hvite stripen i et fotgjengerfelt. Er ikke det nok? Eller er ikke det hensikten med all denne lesingen? Akkurat nå foresvever det meg vanskelig å se noen annen mening med denne galskapen. Bitter, kanskje det er det jeg er, fordi jeg aner en vanvittig sløsing med liv og trivsel midt inne i den spede gleden over muligens å få stemplet som mer kunnskapsrik enn de fleste andre. Nå da denne muligheten foresvever meg fjern skjønner jeg at den gleden aldri kunne ha oppveiet den manglende trivselen som strevet fører meg seg. Jeg er som sagt drittalt drittlei, og det er det jeg er og jeg ber ikke om unnskyldning for det.

DENS SAPIENS

TT's danske bror har skiftet ham og blitt litt mer lefsete og freakete — vi bringer noen kommentarer til dette.

Kanskje vi skulle gjøre det samme?

TANDLÆGE JØRGEN AGERLIN
ØRESUNDVEI 10 · 2300 KØBENHAVN S · TLF. (01)581178
GRO 0 09 10 40

2300 København S, d.1. dec. 76.

Efter at jeg med udpræget væmmelse har læst de første to numre af DENS SAPIENS i den nye skikkelse, er jeg blevet klar over at I er nogle små lede sataner, som jeg under ingen omstændigheder vil støtte.

Var derfor venlig at slette mig som passivt medlem af OF med øjeblikkelig virkning.

J. Agerlin.

2300 København S, d. 2. dec. 76.

Jeg beklager de i min skrivelse af 1. dec. anvendte udtryk - men fastholder iøvrigt min udmeldelse.

J. Agerlin.

Medlem af
København
Tandlægeselskab

MOGENS WÆVER
TANDLÆGE
DR. TVÆRGADE 16 · 1308 KØBENHAVN K
TELEFON 12 10 78 · POSTBOKS 840 A

København, den 30. november 1976.

Hr. Redakter,

Vil du venligst foranledige, at under-
tegnede bliver slettet af OF's passive medlems-
liste, så jeg kan slippe for at få Dens Sapiens
tilsendt.

Hvis jeg ønsker at blive konfronteret med
kopulerende næsehorn og udtryk, som er bedre
sagt end prentet, kan jeg jo altid abonnere på
Bughpressen.

Med behersket venlig hilsen

Utsnitt fra menneskets fysiske liv

Syvende kapitel.

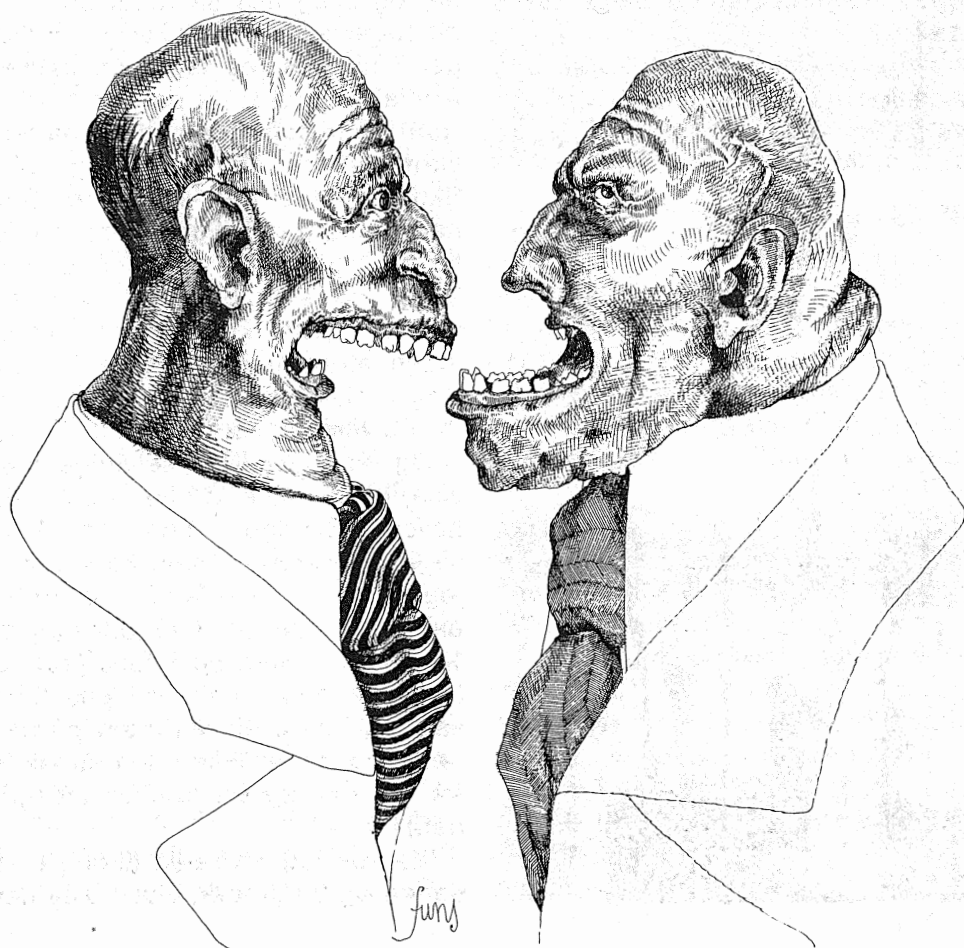
Om badning

Det er en bekendt sag, at ikke alle de organer, hvoraf det levende væsen er sammensat, er begavede med liv i lige høi grad, at der er mangfoldige mellemlid mellem det organ, som besidder den høieste livsenergi, og det, hos hvilket man kun mærker spor af liv. Paa livets laveste trin staar den over hele legemet udspændte overhud og danner grænsen, som

adskiller den levende natur fra den døde. Saa snart mennesket mister sin overhud, eller naar denne blir altfor fin og blød, maa legemet bukke under for den ydre naturs ødelæggende herredømme. Det samme sker, naar der meddeles huden en større grad af liv, end den efter sin bestemmelse skulde ha; thi netop derved faar den lige saa megen mod-

tagelighed for de ydre kræfters indvirkning som de dele, den skal bedække og beskytte. En unødvendig, kunstig forøgelse af hudens livskraft er derfor ganske mod naturens hensigt og medfører slappelse af dette organ. Da denne forøgelse fornemmelig bevirkes ved varme, er det indlysende, at stadig brug af varme bade i sunde dage, da varmen først og hovedsagelig virker paa overhuden, maa være skadelig for sundheden og bevirker en overdreven forkjælelse af huden. Langt gunstigere maa i denne henseende dommen falde ud for de kolde bade. Ved disse blir hudens virksomhed ordnet og styrket, dens følsomhed formindsket, dens beskyttende evne overfor udvortes indflydelser forøget; legemet hærdes

mod temperaturforandringer, sikres mod katar, reumatisme og mange andre farlige sygdomme, og saaledes omgives sundheden paa alle sider ligesom med en fast, beskyttende vold. Naar man endvidere betænker, at badning i koldt vand forøger aandedrættet og blodløbet og betydeligt styrker appetiten, at man i aabne elve indaander den reneste luft, at bevægelse i koldt vand trætter langt mindre end i den lumre luft, at man endelig ved bekendtskab med vandet taber frygten for det, opnaar færdighed i at svømme og derved blir i stand til i nødstilfælde at redde sit eget og andres liv, da maa man beklage den skarpsindighed, som lærde folk har anvendt til at rive ned paa de kolde bade.

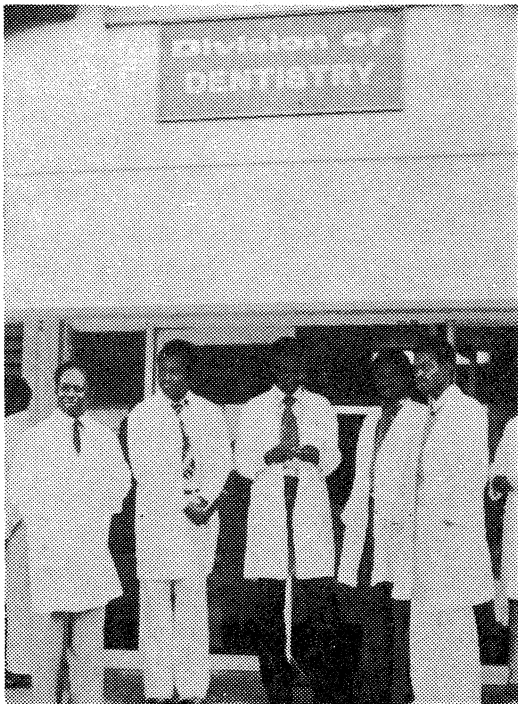
Til Lagos på extractionskursus eller tandlægeriet i et u-land

Fra «Dens Sapiens» 4/76.

Lagos er, for de som måske skal ha' fat i atlaset, hovedstaden i Vestafrikas folkerigeste stat, Nigeria – men hvorfor netop Nigeria? og hvad har det kostet?

Ja! hvordan finder man egentlig på, at tage til Nigeria som tandlægestuderende?

Jo – i efteråret 75 var det som om, den hellige odontologiske ild var ved

at slukne – fat i IADS exchange guide – blade, blade og Lagos **det** måtte da være stedet! Meldte mig fluks til Højskolens u-lands seminar og skrev til det »sydlige« thi 2 mdr. var minimum sagde guiden – (ansøgte om én) og sneg mig så rundt på pre undersøgelser på klinikkerne »Hvad siger I til, hvis jeg tager en måned til Afrika?« – »Skal du på safari?« ak ja. Nåh! efter **nogle** måneders venten og skriverier ok. fra Lagos og KTH. – Skulle afsted den 7.4. med DIS-fly, havde fra forskellige fonds og legater fået 3.000 kr., familien donerede 2.000, og selv blev jeg nødt til at smække 5.000 kr. i kassen, thi ugen inden afrejsen ringede de fra DIS – »ingen fly«, så det blev ordinært SAS fly, nu **vilde** jeg sørme afsted.

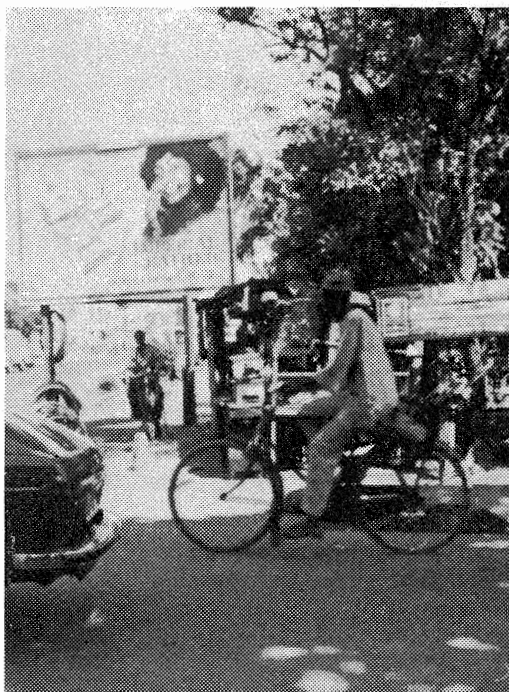
Og afsted jeg kom, selvfølgelig uden visa, kunne ikke få visa – som skulle have i Sverige – uden endeligt tilsgagn fra Nigeria – som kom den dag, jeg rejste – hvilket jeg fortrød mangan en gang siden; (thi hvorledes jeg efter 14 dages ophold og intens jagt rundt i Nigeria endelig fik mit pas tilbage, kan jeg bruge en hel aften på at fortælle, og det er ikke uden en **vis** form for humor, jeg **nu** tænker tilbage på det.)

Men ok jeg kom ned til 80 pct. fugtighed og 30 grader, HuH, blev hentet

af én af de 9 studerende fra sidste året og indkvarteret på Female Students Hostel (hvor enhver dansk student med respekt for sig selv ville være gået i strejke hvis de skulle bo – her bor pigerne to og to på værelserne gennemsnitlig i 5 år – men »one get used to it«.)

Ja! de fleste er jo nok ikke så interesseret i mine små fortællinger, som det faglige udbytte. Og det var stort. – Jeg ved ikke, hvad vi ville have gjort med en vildfaren udenlandsk student herhjemme – det vidste de heller ikke – men professor Akinosi oral-surgery sagde, »you better get your hands into it« – og det skal jeg sandelig love for jeg gjorde og det til albuerne! På 7 dage blev det til 84 tænder (man er jo ikke andet end en skide student, så jeg talte dem!) – (har regnet lidt på det – gennemsnitlig ekstraherer studenterne 400 tænder hver, dvs. 60.000 tænder på årsbasis for KTH – der ville ikke være et ærligt smil tilbage i Storkøbenhavn).

Men stod hun så der og trak tænder ud den ganske dag? næh vi startede som regel dagen med ward-round, og det var ikke altid lige let – »what do you know about zygomatic fracture young lady?« (– Ja! det kan vel ikke undre nogen, at jeg mangan en kveld sad og bogede den ovre på deres iøvrigt fantastisk gode bibliotek – som dog havde et par småhager, airconditionen var nemlig gået i stykker, så vinduet var åbent – med det resultat, at moskitoerne kom indenfor, og de havde jo lidt lettere ved at finde mig, (?) så man sad der og baskede vildt omkring sig medens elektroniseret trumme tam tam BRØLEDE

nedenfor – men, men, det varede aldrig særlig længe, thi så var der ikke mere elektricitet – og dermed ikke mere lys – så trampede man hjem i **bælgmørke** tændte et par stearinlys – de varmer nu også så dejlig. –)

Jeg havde læst Pindborgs »bibel« (Pathology of the Dental Hard Tissues) inden jg drog hjemmefra – men det var desværre ikke nok, thi halve Shafer kom altså igennem klinikken mens jeg var der!!!

Pædagogikken var godt nok ikke nået til Afrika, men jeg skal love for de kunne deres kram – de var **enormt** dygtige, – se dem operere i 4 stive timer og så få en mand til at se helt normal ud igen efter at have fjernet ameloblastomet, (som hvilede på pts. thorax ved ankomsten) samt hele

kæben!! det kan vel også gøres herhjemme, men nok under **noget** andre faciliteter. (Det kan til oplysning nævnes at tandlæge populations ratio er 1/1072 i Sverige, i Nigeria er den 1/615.000, – så det kan vel ikke undre nogen, at vi fik alle disse »special cases«.)

Nu vil den opmærksomme læser nok allerede ha' bemærket, at ovenstående alt sammen nok foregår på kir. – korrekt – (jeg havde nemlig specielt ansøgt om oral-surgery og preventive dentistry). Kir: var 5 stole 1 sug 1 bor – 1 lille operationssal og hver fredag formiddag blev hospitalets store taget i anvendelse – (som altså **ikke** lignede Riget)!!. Forebyggende var delt op i 2 lokaler oral-diagnosis: 4 stole (egentlig 5 – thi der stod en havestol lige indenfor døren, og den brugte vi flittigt!) – det andet lokale (hvor der ovenikøbet var gardiner foran moskitonettene) indeholdt 4 stole (een havde ingen lampe, men et bor og en anden ingen bor, der virkede, men til gengæld en lampe! – og begge disse tekniske vidundere virkede selvfølgelig kun, når der var el. som skiftedes til at udeblive med vandet!) – Der var også en proteseafdeling i en tilbygning og TA med sit-down dentistry – de 2 sidstnævnte steder nok betydelig bedre indrettet end vor skole!!!

»Men var det ikke svært?« er der mange, der har spurgte. – Jo det var svært til tider at være hvid og pige – hvid, ja bedre udtrykt skandinav – (vi tænker og resonerer anderledes). Det var selvfølgelig min egen skyld, jeg burde have været bedre forberedt, (mange stunder fik jeg til at gå med

at læse om afrikansk religion og filosofi). – Som en svarede mig, da jeg spurgte, om det ikke var temmelig upraktisk med slips, lange ærmer og plateau såler på klinikken »In your contry you can afford to act poor – we cann't« – Eller da jeg spurgte hvad den lille firkant på patientkortet var til? »fingerprints, what do you do to the people in your contry who can not write«?!!

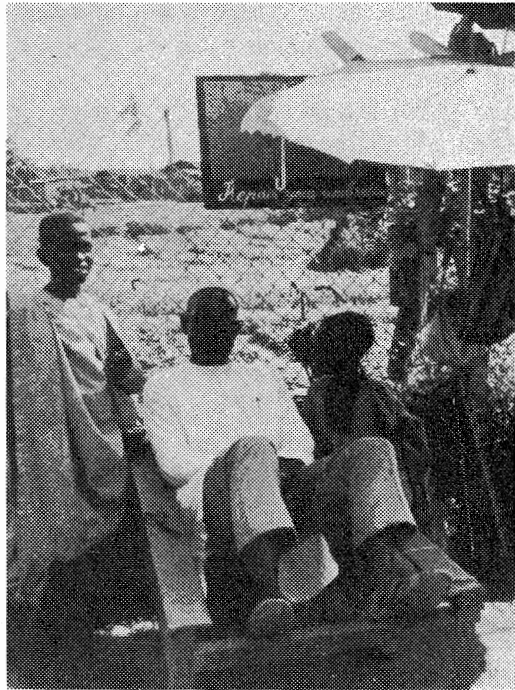
Jeg ved ikke rigtig hvad jeg havde af forventninger – vist nok ingen – og jeg tror det var derfor jeg faktisk i begyndelsen blev bange – men på en underlig måde – jeg havde aldrig i mit liv set så mange fattige mennesker, og så havde jeg vist forestillet mig Lagos som en storby – det var det også, nemlig en stor slum, ihvertfald der hvor de fleste boede! (Skulle man ind til Lagos måtte man altid beregne god tid, der var ca. en 10 km fra hospitalet, men det tog gerne op til 3 timer »you know traffic jam mam« – og når man lå i sin seng og svedte om aftenen var det som 20 ambulancer galoperede forbi udenfor hospitalet – dyt, dyt – »dont you here my horn«? »cann't you use the horn« – ? de kører lidt vildt og sikkerhedsseler har man ikke, men så havde vi jo dem at lappe på på klinikken! (Jeg blev helt skrap til kæbefrakturer).

Sidste uge tilbragte jeg i preventive dentistry hvorunder oral-diagnoiss også hørte – her så man så sandelig også ting som kunne få en til at spærre øjnene op, dog tillod jeg mig vist nok at blive lidt knotten, da de satte mig til scaling and polishing på en patient, jeg startede sådan omkring caruncula med at fjerne tandsten!!! men

det kan da være; det, der stødte en mest, var de børn, der kom med eksplosionsagtige cariesangreb – (alle de på min alder og over af den højere socioøkonomiske gruppe har alle 32 tænder uden eet hull!) – næh, nej børnene slikkede ikke men drak Maltex (det er det danske medicinalfirma Dumex som exporterer dette sukker vand)!! – så var det man altså ligesom kneb det ene øje sammen!!

De undersøgelser der indtil nu er foretaget viser også tendensen, børn af de lavere socioøkonomiske klasser har ingen caries – thi de har ingen penge til at købe vort industrialiserede samfunds »goder« for, til gengæld har de mere gingivitis end den højere socioøkonomiske klasse, som til gengæld har karies!! – og da den lokale tandbørste består af en træpind man gnasker godt til i den ene ende for derefter at rense tænderne med den, kan man jo godt tænke sig til resultatet når de mere avancerede slikfabrikanter får fødderne indenfor på markedet!!!!!!

Det var alt i alt en afsindig lærerig tur ikke blot mht. det rent faglige, men man lærte sgu, at alt hvad man tager for givet, ikke er så givet endda – hvad gør man for eksempel når en patient arriverer med et hoved så stort som en foldbold lørdag eftermiddag – ingen vand, ingen lys »sorry mam, no more film«? – tjæ, man begynder jo ikke at optage 4 sider journal (og der sidder pænt med patienter og venter udenfor) og da det ovenikøbet falder sig så heldigt, at kvinden kun taler en dialekt, ingen er i stant til at forstå, er der kun eet at gøre, incidere og håbe på det bedste!!

En anden ting jeg lærte var, (det som nogle ville kalde umulig), nemlig at holde min mund!!! thi et par gange fik jeg startet på ordet socialisme, men holdt hurtig inde igen, næh privatkapitalismen længe leve – jo englænderne har bestemt ikke »opholdt« sig forgæves i landet i over 100 år!!

Om der slet ikke skete noget ud over tænder? jo alle var fantastisk søde på klinikken, de kunne simpelthen ikke gøre det godt nok for mig. I min påskeferie (fredag til mandag) var jeg med en af lægerne og hans familie oppe nordpå, 2000 kilometer på 4 dage – her var så anderledes, stadig fattigt – men her boede folk i lerhytter med stråtag ligesom på film – tørt og stille – et helt, helt andet land! Prof. himself tog mig med til bryllup

i familien og efterfølgende all-night party. Begravelse var jeg med til (det er **ikke** en trist affære) batchelors eve, ja i det hele taget er det fantastisk at eet menneske kan opleve så meget på een måned.

Jeg tog mig faktisk i at ryste på hovedet nogle gange, en ting jeg ku' bli' meget vred over, var, at de ikke reparerede deres ting – men de havde vel ingen til at reparere dem (Siemens sælger hele units – ikke reservedele!!!!). Ja, ja, her går vi og venter på sommeren, men for mit vedkommende nyder jeg nu den del af foråret der er tilbage – thi når man op til 10 gange daglig har været nødt til at skifte t-shirt er det helt dejlig med regn – (selvfølgelig regnede det dernede, og det så himlen åbnede sig, men stadig var det troperne (250 km nord for ækvator) og det nærmest haglede af

en pgr. af fugtigheden hele dagen og natten med – man var ved at blive hysterisk (man dvs. sige undertegnede) til tider) – og så er der herligt stille – ingen dyt dyt – ingen afsindig larmende musik døgnet rundt.

Jeg havde en idé, om at tage til et u-land et år når jeg en gang bliver færdig med tandlægeriet, men den idé er jeg vist kommet lidt bort fra, det et u-land behøver, er ikke skærelystne unge mennesker, men kompetence – ihvertfald hvis man skal være til lidt gavn for andre end sig selv.

Jeg vil til sidst takke alle der gjorde det mulig for mig at komme af sted – og mit ophold til den oplevelse det blev – det har nok været den mest lærerige, men samtidig spændende tur jeg har haft i de første 25 år af mit liv. Tak skal I ha allesammen!

Bodil Vinther

Dentalforbruksartikler

STØPEGULL

KVIKKSØLV

RAFFINERING

av gullrester og amalgamrester.

NORSK EDELMETALL

Egil Rambøl

Kr. Augusts gt. 15 A — Tlf. 20 04 24 - 20 04 40
BERGEN — OSLO

Saklighet

Bjørn Nilsen er en kommunist
dermed er han usaklig
Ungdomsavdelingen i NRK
Serverer ikke alltid brød og sirkus
Dermed er Terje Mosnes usaklig
Sven Wams film om oljeeventyret
var usaklig
Hvem setter normen for saklighet?

Oppsigelsen av Hammerverkarbeiderne
var saklig
«Kritikken mot NRK ble satt sammen
på et bredt og saklig grunnlag»
Regjeringens EF-informasjon
var saklig
Hvem setter normen for saklighet?

Terje Mosnes er usaklig
Eldar Einarsson er usaklig
Sven Wam er usaklig
Bjørn Nilsen er usaklig
Hålogaland Teater er usaklig
Hvem setter normen for saklighet?
Når skal det bli saklig
å være usaklig?

Espen Slotterøy.

NOS-rapport fra Åbo

Hva er NOS?

NOS står for Nordisk Odontologisk Studentråd, og er en sammenslutning av 12 av Nordens 13 tannlegehøyskoler og odontologiske fakulteter (Åbo, Helsingfors, Uleborg, Bergen, Oslo, Umeå, Stockholm, Malmö, Göteborg, Århus, København og Reykjavik). Til sammen representerer foreningen ca. 5000 studenter. NOS har bestått i mer enn 20 år.

NOS avholder 3 møter årlig; 2 terminmøter som er rene arbeidsmøter og hvortil hver skole sender 1 eller 2 offisielle delegater; 1 sommerkongress hvor alle interesserte studenter er velkomne. Programmet på sommeren har et mer sosialt preg. Mellom møtene ledes NOS av et presidium som består av generalsekretær og informasjonssekretær.

NOS' formålsparagraf er å fremme kontakten mellom Nordens tannlegestudenter, å fremme en stipendiatutveksling, å behandle undervisnings- og studentsosiale problemer, samt andre spørsmål av felles interesse. I Norden har tannlegene anledning til å jobbe overalt, og derfor er det ønskelig at vår utdanning er så lik som mulig. En av NOS' oppgaver er å arbeide fram imot dette. Ifølge sine lover er NOS uavhengig av partipolitikk, men dette innebærer ikke at NOS vil unnlate å ta standpunkter på grunn av en eventuell politisk konsekvens.

NOS har også en annen funksjon. På møtene får vi impulser av hverandre og lærer av feil som er blitt gjort. Dette kan være svært nyttig i arbeidet med våre egne problemer. Medlemsavgiften er for tiden 2 norske kroner pr. student, og presidiet må legge fram regnskap for medlemmene.

NOS' vårmøte i Åbo 26.—30.1.76

Årets vårmøte ble avholdt i Åbo i Finland. Undertegnede fikk klarsignal av Studentutvalget til å reise til tross for at jeg ikke var NOS-representant. Dagfinn Nilsen innehar dette vervet, men da han var forhindret fra å

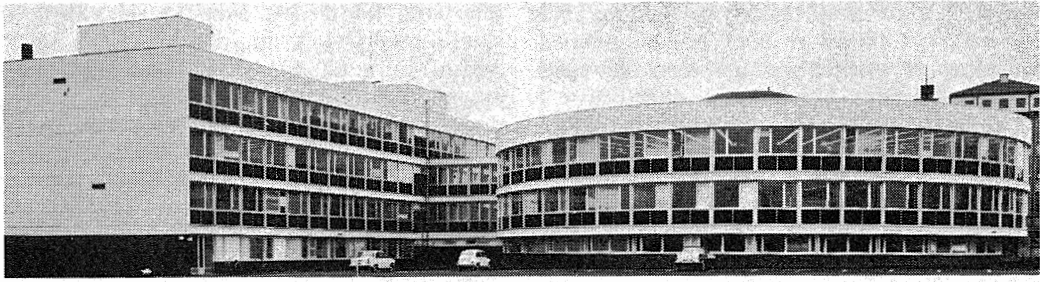
dra, og jeg var den eneste som hadde sagt meg interessert i NOS-arbeidet, ble det altså til at jeg dro. SU og OF betalte reiseutgifter og møteavgift mens jeg naturlig nok betalte lommepenger etc. selv. Dessuten gikk jeg glipp av 4 klinikkdager i en stresset før-oralpatologi-tid.

Stockholm

Mandag 24. januar tok jeg nattoget til Stockholm og stilte frisk og rask opp på «Käftis», dvs. Stockholms gamle tannlegehøyskole, tirsdag morgen. De har også en splitter ny skole som ligger i Huddinge, ca. 1 time fra sentrum. På «Käftis» traff jeg etter hvert gamle kjente og fikk gå rundt på skolen. Det mest iøyenfallende var det gamle og slitte utstyret. Alle klinikkene er forsynt med «barberstoler» som hadde passet best inn i tannlege Seglens museum. Dessuten bruker de snortrekk uten kjøling (!) på alle avdelinger. På kons finnes transportable turbiner, men ikke nok til alle. Unitene står trangt, og det er langt til vask og utstyr. Men studentene behøver strengt tatt ikke forlate plassene under behandlingen, da det er KS i overflod, sett med våre øyne. De bare roper hva de trenger, og vips, så står hun der. Til tross for ikke gode arbeidsforhold, er det godt miljø og fin stemning blant studentene. Kanskje henger det sammen med: 13 ukers sommerferie, 5 ukers juleferie, «normal» påskeferie og forholdsvis lave kliniske krav. Protetik skiller seg suverent ut i så måte: 6 — seks — preparerte tenner hvorav det må inngå 1 bro og 8 (tror jeg) plater. Stressfaktorene er vesentlig redusert, skulle jeg tro.

Om kvelden gikk turen videre til Åbo med båt. Som reisefølge hadde jeg de to NOS-representantene fra Stockholm.

Vel framme og problemfritt gjennom tollen la vi ut på eventyr med bussrute nr. 2. Ikke alle finner snakker svensk, fant vi fort ut og lærte oss at tannlegehøyskole het «hammaslääk - - - bobliboff».

Det Odontologiske Institutet i Åbo.

Skolen i Åbo

Vi var litt tidlig ute, så det ble tid til en rundvandring på skolen. Arkitekturen er ganske spesiell. Det er en ordinær bygning for undervisning, forskning og administrasjon og et rundt, tre etasjer høyt sirkelrundt klinikkbygg. Mellom dem er det et kort korridorbygg med garderøber etc. Skolen ble tatt i bruk i mars 1966. Klinikken er utstyrt omtrent som på kons hos oss, men med snortrekk istedenfor mikromotor. Nylig har man montert moderne vakuumsug på hver unit. Sto lene er nesten maken til våre konsstoler, men uten motor underdel. Totalt har man 106 stoler. Klinikken ligger i hele 2. etasjen og er altså sirkelrund. I sentrum ligger venterommet. Utenfor har man sterilisering, utstyrsrom, røntgenrom og et spesielt venterom for barn. Dessuten finnes spesielle isolat med spesialutstyr for vanskelige unger. Man har slettet ut det tradisjonelle skillet mellom avdelingene. Alt klinisk arbeide som ikke krever spesialutstyr utføres på salen. Imidlertid har de spesielle instruktører for kons, protetik etc. Studentene tilkaller den instruktøren de ønsker ved hjelp av et signallyssystem som så ut til å fungere tilfredsstillende.

I klinikkbyggets første etasje ligger kirurgen, røntgenavdelingen og mottaksstasjonen. Både kirurgen og røntgen er utstyrt og drives omtrent som hos oss. En interessant ting er imidlertid at man ikke tar helstatus rutinemessig. Isteden tas OPG og bite-wings, og ut ifra dette materialet avgjør man om spesielle tannbilder skal tas.

Mottaksstasjonen er eksemplarisk. Selve kontoret er åpent og smakfullt innredet. Intet upersonlig, stripete glass med små taleåpning

ger og en 20 cm smal hylle som pasientene må bruke til utfyllingen av nødvendige papirer. Kontoret hadde 3 vegger og en stor, åpen skranke ut mot hallen. Personalet var ikke uniformert i hvite frakker, men gikk i vanlige klær. Dessuten virket de ganske koselige. Ventetiden fra registrering til behandling er maksimum 3—4 måneder.

Selve møtet

Minst ½-parten av hver dag var avsatt til arbeid. 10 skoler var representert med 17 representanter pluss en finsk supportergjeng av varierende størrelse. Umeå og Reykjavik var ikke representert. Av de mange punktene på programmet er nok disse de mest interessante:

Terminrapportene: Hver skole presenterte en rapport over hvilke aktiviteter og problemer studentene arbeidet med. Detaljer om dette vil ta for mye plass her, men rapportene forefinnes arkivert på SU-kontoret for spesielt interesserte.

Riksforeningene: Alle landene, unntatt Norge, hadde et organisert samarbeide skolene imellom. Dette fungerer ikke like bra bestandig, men ordningen er en verdifull støtte. Altså er det opp til Bergen og Oslo å ta et initiativ.

Karakterspørsmålet: Problemet med karaktergivning med graderte skalaer er aktuelt på alle medlemskolene. Stockholm har derfor utarbeidet et spørreskjema som nå alle studentene i Sverige har svart på. Finland holder på i disse dager, Bergen hadde papirene klare til utsendelse og Oslo følger snart hakk i hel. Danmark skal prøve å få den gjort før sommeren. Tendensen er i alle fall klar:

Man går inn for bestått/ikke bestått i de aller fleste fag, evt. med 3-gradert i noen fag. Noen emneområder ønsker man dessuten skal være helt karakterfrie.

Det er mange momenter som kommer inn i denne saken, og studentutvalget kommer antagelig sterkt tilbake for vårt vedkommende.

Det er imidlertid interessant å merke seg at i den nye Høgskolereformen som skal innføres i Sverige fra 1/7-77 og som skal gjelde for hele universitetssystemet, har man gått inn for en 3-gradert skala med 2-gradert i visse fag. Studentene går imidlertid inn for 2-gradert generelt og 3-gradert i visse fag.

NOS-ballen

Bergen arrangerer dette tradisjonsrike mesterskap 22.—24. april. Som kjent ble den avholdt i Oslo mar -75 med stor suksess. Jeg håper at vi kan sende et lag m/supportere som kan bite godt fra seg. Dessverre hadde vi ikke så gode fotballerfaringer med Bergen sist høst i forbindelse med cupfinale og rockeshow, men la oss glemme det og dra av gårde. Det kommer helt sikkert mange medstudenter fra forskjellige skoler, så da er sjansen der til å utveksle de erfaringer man måtte ønske.

Det ble fremmet forslag fra Stockholm om å flytte NOS-ballen til sommerkongressen, men man ble enige om å beholde den gamle ordningen. Isteden ble arrangørene oppfordret til å utvide arrangementet til å omfatte mer og givende opplevelser enn bare fanatisk fotball og sanseløs festing. Bergen har utspillet i første omgang!

Kongressfond

Opprettelsen av et fond der arrangøren av kongressmøter kan søke en viss økonomisk garanti, ble diskutert. Saken ble lagt på is av tidshensyn.

Nye studieplaner

Dette ble diskutert på sommerkongressen, og hver skole informerte nå om hva som skjedde hos dem. Generelt er ting som tidlig pasientkontakt og sosialodontologi sentrale for sko-

lene som hadde litt oversikt. Hva som er skjedd med Oslo's studieplankomité som ble nedsatt for noen år siden, er meg ukjent. Men jeg mener å ha hørt at den har avgått en stille død. I motsetning til Bergen som nettopp har godkjent en ny overordnet målbeskrivelse der studentene var forholdsvis aktive i utarbeidelsen.

Neste møte

Oslo er utpekt til å arrangere sommerkongressen i år. Det stilles store forventninger etter braksuksessen i 1972. Tidspunktet blir antagelig uken 15.—22. august eller 22.—29. august. Sistnevnte uke er antagelig vår første skoleuke etter ferien. Uansett håper jeg at flest mulig kan og er interessert i å delta på et vis. Vi må nok regne med minimum 30 gjester, så arrangementskomitéen trenger hjelp.

Forskningsdebatt

København setter nå i gang en debatt der de retter søkelyset mot odontologisk forskning; hvordan den administreres; hvilke forpliktelser forskerne har, motivasjonen, økonomi osv. Hva vet forresten DU om forskningen ved vårt fakultet?

Stipendiatutbyttet

NOS har utarbeidet et skjema for utbyttet skolene imellom. Ifølge det har vi nå Malmö og Reykjavik før sommeren. Det er bare å håpe at vi er i stand til å gjennomføre dette. Tradisjonelt foregår utbyttet slik: Varigheten er gjerne 1 uke. Senderskolen sender en student som er spesielt interessert og hjelper ham/henne økonomisk med reiseutgifter etc. Stipendiaten har gjerne med seg instruks om å undersøke spesielle ting som er av interesse enten det er faglig, undervisningsmessig eller lignende. Mottagerskolen holder kost, losji og setter opp et interessant ukeprogram, gjerne også for fritiden. Stipendiaten har en klar undervisningsplikt når han kommer hjem.

Er du interessert så følg med på nærmere informasjon.

Forøvrig

Ellers brukte vi dagene til så mangt; Vi var på slikkerifabrikken «Hellers» som bl.a. produserer søtsaker inneholdende søtningsstoffet XYLITOL. Produksjonssjefen informerte oss om opplegget og viste oss rundt på fabrikken. På bussen hjem ble arrangert NOS-mesterskap i bobleblåsing m/rød tyggegummi. Dessuten hadde vi 2½ times spesialforelesning med kariologi-professor Arje Scheirin, mannen bak sukkerundersøkelsene i Åbo der xylitols positive egenskaper ble klarlagt. Det virker som stoffet har antikariogen effekt! Videre fikk vi oppleve ekte finsk sauna med masse sisu. Dessuten gjorde vi oss uvenner med Finlands svar på Odd Børre. Den bølla nektet oss å danse under hans elendige oppreden, enda vi hadde avslutningsfest. Navnet er Tapani Kansa. Boikott hans plater om det mot all formodning skulle dukke opp noen!

Hva så med festing og utskeielser? Jeg har fått flere lure spørsmål og hentydninger i den retning etter hjemkomsten. Selvfølgelig blir det ganske livlig når såpass mange medstudenter samles, men det tok absolutt IKKE overhånd. Alle var innstilt på å få noe posi-

tivt ut av møtene. Egentlig er jeg litt overasket over den positive ånden som hersket. Jeg er helt sikker på berettigelsen av en slik organisasjon, men vi må BRUKE den og kjøre opp saker som har interesse for de andre odontologistuderende i Norden.

Konklusjon

Det var en lærerik og morsom tur. Håper at flere vil ta del i NOS-arbeidet for framtiden. Du vil møte nye, spennende folk og få gode venner i våre naboland.

Arndt Jahr Grønstedt.

RETTELSE:

I desembernummeret av TT hadde vi en artikkel om REVURDERING AV STUDIEPLANEN FOR EXAMEN PHILOSOPHICUM. Dessverre hadde navnet på artikkelforfatteren falt ut. *Kjellrun Baalsrud*, som er medlem av rådet for ex. philosophicum har forfattet denne.

Redaksjonen i TT er gjerne åpen for flere ytringer i denne saken.

Tillitsmenn i OF våren -77

Formann:	Sonni Mette Wåler
Viseformann:	Øivind Bratli
Sekretær:	Svein Tveter
Kasserer:	Bente Dahl
Vertskap:	Berit Aanerød/John Afseth
Innkjøpsjef:	Tor Gotun
Kjældermester:	Steinar Osmundsen
Kapellmester:	Stein Årving
Hyttesjef:	Ulf Broch
Idrettsoppmann:	Steinar Øien
Redaktør TT:	Mette Bjørner
Formann SU:	Øystein Ødegård

STEMPEL- GUDEN

*Inn på scenen
og ut igjen
fra den ene rollen
til den andre
Byråkratene og
Papirtigrene er de samme
kun du spiller
forskjellige roller
alt etter hvem
av dem du møter
Grå glatte paragrafer
og ansikter
Du smiler forsiktig
prøver å gjøre det lettere
Paragrafene smiler ikke igjen
Stempelguden står liten
og selvsikker på skrivebordet
den er seg sin makt bevisst
Protokollmappene i bokhyllene
forteller om stempler og
manglende sådanne
om søknader og skjebner
vurdert og veiet
av Grå glatte paragrafer
På veggen henger
et usynlig bilde av Statsministeren
og hele Partiapparatet
Ånden til den usynlige makt
og avmakt svever gjennom kontorene
Kan ansiktet på fjernsynskjermen
se Deg føle din frykt
Stempel eller ikke stempel
Møter med offentlige kontorer
skremmer meg
Hvilken protokoll havner jeg i
den med stempel eller den uten?*

Eva og Lisbet i Stockholm

NORSKA TANDLÄKARE TRIVS I TUMBA

— Vi rekommenderar gärna våra landsmän som är tandläkare att komma hit till Stockholm och jobba.

Så säger de två norska tandläkarna Lisbet Olsrud och Eva Myklebost, som sedan ett par månader tillbaka är anställda på folktandvården i Tumba. De kom hit efter den värvningskampanj som landstinget bedrev i våras.

En delegation från tandvårdsnämnden reste då till Norge för att försöka locka hit norska tandläkare. Man frestade med vackra bilder från Stockholm och interiörer från moderna tandläkarmottagningar.

Lisbet och Eva tycker att bilderna stämmer.

— Stockholm är en vacker och trevlig stad, säger de. Vi trivs bra. Arbetsplatsen är bra och arbetskamraterna likaså. Så vi stannar gärna kvar.

I Norge är det svårt för en nyutbildad tandläkare att få jobb. Det finns två tandläkarhögskolor, en i Oslo och en i Bergen, som varje år spottar ut 120 nya tandläkare.

Lisbet säger:

— Det är inte så att det finns för många tandläkare i Norge. Men det finns för få tjänster. När man är nytexaminerad har man inte råd att öppna eget. Så småningom kan man få ett vikariat eller kanske få bli assistent till en redan etablerad kollega. Det är mycket bättre att jobba i ett större team som vi gör här.

Många invandrare

75 procent av patienterna är skolbarn och ungdomar under 16 år. Många av dem är invandrare.

Eva berättar at på den största skolan i området finns inte mindre än 29 olika nationaliteter representerade. Det kan ha sina sidor ibland.

De två norska tandläkarna Lisbet Olsrud (tv) och Eva Myklebost arbetar på folktandvården i Tumba. De trivs mycket bra och rekommenderar gärna sina norska kolleger att komma till Sverige.

Men Eva har i alla fall lärt sig säga «gapa» på jugoslaviska.

Någon större svårighet att förstå norska språket har dock inte patienterna. De såg kanske litet förbryllade ut i början när de blev ombedda att «sitta helt roligt». Men sådant händer sällan numer. Eva och Lisbet tillägnar sig snabbt svenska termer och uttryck.

Dyrare i Sverige

I arbetet ingår också viss rådgivande verksamhet. Var fjortonde dag turas Eva och Lisbet om att vara på varnavårdscentralen för att ge råd om kost och tandhygien.

Några större skillnader då, mellan Sverige och Norge?

— Nja, inte precis. Allting är dyrare här förstås — utom kollektivtrafiken. Vad lönen beträffar är den i alla fall inte högre än i Norge.

... Ja, så är det nog litet mer pappers-exercis här, antyder Eva och Lisbet försiktigt. Men, som sagt, vi trivs. Här är det bra att arbeta.

— Dette høres jo riktig storveies ut. Har dere det virkelig så bra, Eva og Lisbet? (TT's utsendte møtte dem forleden dag.)

— Vel, litt malurt i begeret finnes, selvfølgelig. Alt som står i artikkelen er nok sant, men svenskene har bare tatt med det positive, slik at helhetsinntrykket kanskje er blitt litt skjævt.

For det første: Vi jobber beinhardt. Fullt kjørt hele dagen (firehendig — vi beveger oss ikke fra stolen omtrent). To dager i uken holder vi på helt til kl. 18.00. Vi er dødstrøtte når vi kommer hjem, så Stockholms natteliv har vi ikke blitt særlig kjent med, orker rett og slett ikke.

Når man sammenligner med en skoletannlege i Norge, som har 14 ferieuker i året og begynnerlønn rundt 63000, mens vi har 4 uker og ca. 70000 sv.kr., har vi det ikke så fett lønsmessig heller. For det er dyrt å leve her

— synes faktisk ikke vi får mer for en svensk krone her enn for en norsk i Norge. — Da hjelper det lite å tjene svensk mynt!

Ellers får vi gjøre, — og lærer dermed — utrolig mye. Tannstatusen er elendig — klinikken i Myra er rene idyllen i forhold. Caries til pulpa er dagligvare. Behandlingsbehovet er enormt — profylakse får vi liten tid til å drive — ex'ing av 6'ere på 8—10-åringer må gå foran.

De andre folkene på klinikken er forresten kjempefine (i begynnelsen syntes klinikk-sjefen det var helt OK å bli brukt mer eller mindre som instruktør!). Vi ser på dette året som en fin videreføring av utdannelsen, og angre absolutt ikke på at vi tok jobb her. Ville gjort det samme selv om vi hadde visst hva vi gikk til.

Men vi kommer nok hjem til høsten — ett år er nok!

Mette G.

NORDISK FORENING FOR HANDICAPTANDVÅRD

Nordic Society on Dentistry for the Handicapped
afholder

Kursus i socialmedicin/socialodontologi

4.—6. marts 1977

på
Børnehospitalet i Vangede
Sognevej 40, Dk-2820 Gentofte
Danmark

Ekspertpanel: Prof. dr. odont. Leif Arne Heløe, Oslo
Overtidl. i Sundhedsstyrelsen Erik Randers Hansen, København
Socialrådgiver Hanne Reintoft, København

Kurset er åbent for tandlæger, tandplejere, klinikpersonale samt studerende ved faget.

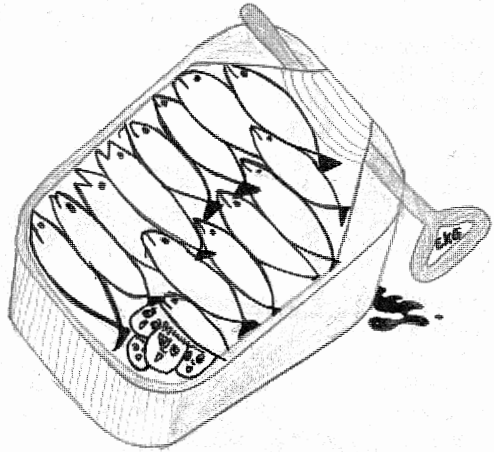
Kursusafgift: D.kr. 125,— (incl. fortæring under kurset).

Tilmelding senest d. 1.2.1977. Etteranmeldelser godtas. Evt. nærmere oplysninger samt tilmeldingsblanket: Tdl. Bjørn Russell, Børnehospitalet i Vangede, Sognevej 40, 2820 Gentofte, Danmark. Tlf. 009-45-01-65 03 60 lokal 266.

Dikt

SARDINER PÅ BOKS

KLOKKA ER FEM
DET ER TRENGSEL VED DØRENE
ALLE VIL INN OG FREM
KAN IKKE KOMME FORT NOK HJEM

KONDUKTØREN ROPER INNOVER I VOGNA
«SE Å FØLG PÅ FRAMOVER, DET ER ENDA PLESS TIL FLER!»

VI ER UTÅLMODIGE, SLITNE, TRØTTE ETTER DAGENS ARBEID
VI TAR BANEN HJEM —
KLOKKA FEM

NÅ VIL DE HJEM TIL SINE LYSE OG HJEMLIGE STUER
SETTE OVER MIDDAGEN, —
BLIR DET FISKEGRATENG —
ELLER PØLSESNADDER FRA EVENSEN
MED «TOROS HJEMMELAGDE» STAPPE,
— OG TIL DESSERT MANDELSTANG
OG EN KOPP KAFFE? —

DET ER TIRSDAG,
VI FØLER OSS SOM SAMMENPRESSEDE
HERMETISKE SARDINER PÅ BOKS!
SARDINER I OLJE — ELLER
SARDINER I TOMATSAUS —?

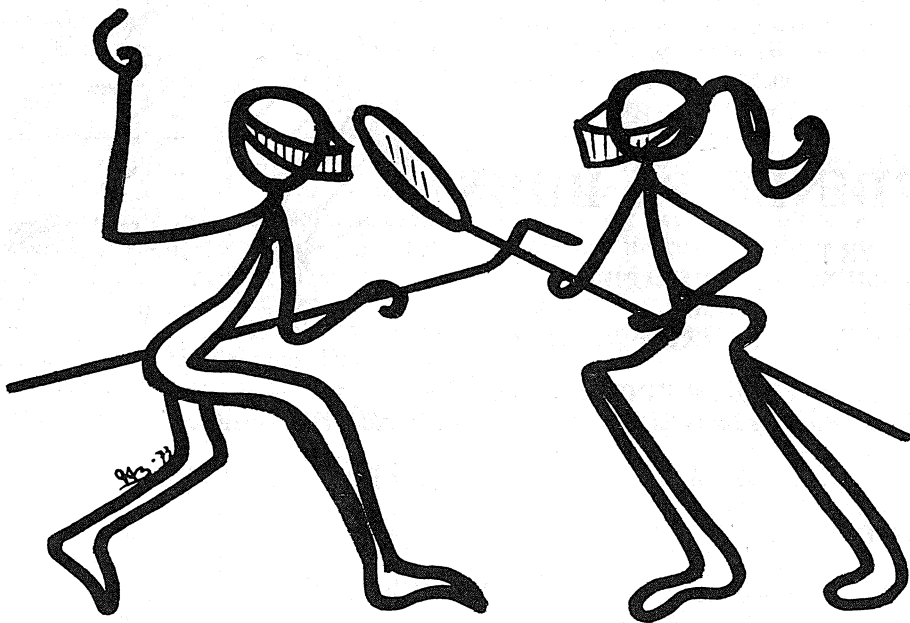
TOMATSAUS!

ALLE FJESENE RUNDT EN, ER SOM RØDE MODNE TOMATER
SOM SER UT TIL Å GÅ I OPPLØSNING NÅR SOM HELST

TIRSDAG ER EN GRÅ DAG
INGENTING Å GLEDE SEG TIL,
OG PÅ TOPPEN FINSK TV-TEATERSPILL —

Elisabeth G.

Speil & Sonde

14. termin.

Neida, vi har ikke gitt oss ennå. I hvert fall ikke på protetikk.

Hver dag klokka ti på fire er det nærmest kaotiske tilstander på denne klinikken. Da lengter vi tilbake til de lykkelige dager hos professor Aas og hans folk.

Og hva så, når alt dette maset er over?

Eksamenslesing og påske uten ferie. Og til slutt blir vi en flokk arbeidssøkende tannleger på vei til Østbanen og Stockholms-expressen. For vi har nemlig vært hos Cato.

Kullet ble invitert til middag på NKP's regning. Her fikk vi vite hvor mye det koster å være privatpraktiserende tannlege i Norge, siste utvei når man ikke får offentlig stilling.

Et budsjetteksempl ble satt opp. Etter dette måtte en regne med at en omsetning på to hundre tusen i året kunne gi et netto underskudd på åtte tusen kroner.

Da hadde nok folktandvårdchefe i Kalmar län større suksess med sin middag på Hotell Viking.

Her gjorde man ingen forskjell på folk. Uansett karakterer og praktisk erfaring, ble vi alle ønsket velkommen til moderne utstyrte klinikker, hyggelige kolleger og allsidige fritidstilbud.

Men vi har forresten lite tid til å tenke så langt fremover. Eksamen vinker ikke lenger i det fjerne og det begynner å bli trangt på lesesalen. Menneskene forandrer seg. Trist å konstatere at det miljøet som vi en gang hadde på kullet er temmelig møllspist. Folk er blitt mer innesluttet og selvopptatt. Man har ikke tid til å drive med sosiale aktiviteter.

Får planlegge en skikkelig fest etter siste eksamensdag for å mane frem det gamle fellesskapet igjen.

Får avslutte med et par eksempler på at det fremdeles er noen som tenker på kulletts felles beste: Det gjelder Ole, som nok en gang har satt sammen et kompendium i mangel av lærebøker. Det gjelder Erik Kjellberg som har sørget for at vi kan få utnyttet platelab'en bedre enn før (og det gjelder han som har lånt bort de fine forelesningsnotatene til under-tegnede).

I. A.

11. termin.

En hel måned har vi feiret jul, men nå har det forlengst blitt riktig så hverdagslig igjen. Vi rekner flater og plater og uker til eksamen, og mange av oss kommer fram til tall som er i minste laget.

Vi er snart halvferdige med klinikk-tida. Da blir vi «de store», og nybegynnerne vil kanskje tru at vi er litt flinkere og mer selv-sikre enn hva tilfelle er for den gemene hob. Men tross alt, vi er ikke lenger så svette i hendene når vi skal ut på venterommet å hente pasientene, og bare *det* er jo et framskritt som gjør hverdagen lettere. Ellers er det bare å si at noen ser ut til å satse på å få gå opp til eksamen i vår, mens folk i andre enden av lista snakker om det sjette året.

Er redd sladrespalten blir litt tynn denne gangen. Skjer det lite for tida, eller har det blitt lettere å beholde privatlivet for seg sjøl, enn det er å unngå nærgående spørsmål om hva og hvor mye en gjør her i huset?

Anne Skaare har giftet seg, og det ryktes at Bjørn B-L. meget snart skal gjøre det samme. Hilde og Lisen har flyttet fra hver-andre. Forhåpentligvis velinformerte kilder opplyser at Einar gjør det stort i bridge, mens Jonh leser gresk.

Til slutt skal jeg hilse til alle fra Ingvild (dere husker vel henne?), som har vært på lynvisitt i Oslo. Hun går på lærerskolen i Stavanger og trives mye bedre med det . . .

Kari.

8. termin.

Kul jul, fett nyttår!

Håper de fleste har brukt julen til noe fornuftig. Petter f.eks. gikk bort og giftet seg i all hemmelighet, og før ferien dro Lisbeth på seg sløret.

Nå er det like før de propedeutiske kursa er over og vi slippes løs på «human flesh». Endelig sier noen — andre synes det er artig å gnutte og file så amalgam og fingre flyr veggimellom.

Ikke før vi var ferdige med patologi og mikro, en liten pust i juleferien, så begynner kjøret med neste examen, teknologi. For de interesserte må det jo være trist å se sine med-studenter trekke i knickers og begi seg ut i Nordmarkas vinterlandskap. Nå er virkelig forholdene lagt til rette for naturopplevelser fjernt fra Geitmyrsveien.

Ivan satser fremdeles på frokost hos Laffen. Vi på platelabben får nok snart praktisere våre protesekunnskaper etter at skylle-forsøkene til Skjørland er ferdige. Vi ser fram til Farris-turen og LP'en i posten.

Vi trodde det rabla for Rosson da han skulle demonstrere Klammer. Trodde ikke utfor var hans fag; men det var jo *noen* som skjønnte hva han mente.

Angående nyttårsforsetta spurte vi en tilfeldig på labben: «Alkohol og bilkjøring hører ikke sammen!»

Harald J. og J.

5. termin.

«Nå er'e jul igjen, ja nå er'e jul igjen, — og julen varer helt til nyttår!» jublet vi med ny-tent entusiasme den syttende desember — vel ute av eksamenslokalene. Vi hadde skrevet oss tomme på hud, purklinjefibre, grense-strenger og bruskepreformerte bein, og nå var det jul for alle tenna (nei, penga).

Med før-nyttårsforsetter om ikke å lese fag resten av året 1976, reiste folk hjem eller på fest. Mor dro til Moskva mens vi andre greide oss med det som ligger mellom Bodø og kristiansand.

Men det hadde jo skjedd større ting i julen enn at folk ikke hadde lest. Det vil si, det var vel kanskje derfor det skjedde:

Bente oppdaget at det gikk an å forlove seg — vi gratulerer og ønsker dem alt godt.

Knut klippet håret — vi grrratulerer igjen og ønsker . . .

Anne ble ferdig med jakken sin, og har allerede rukket å hekle et dyneforheng (som Erik Dahl uttrykte det). Han trodde vel egentlig at det var et sengeteppe, hvilket ikke var riktig. Anne fortalte i alle fall alle beundrende og nysgjerrige tilskuere at det skulle bli et rundt sjal. Nå er hun begynt på lue med en teknikk (fingervev?) som hun har lært av en gammel kone heime. Ikke skjønner vi hvordan hun får det til, fort går det, og lekkert blir det! (Vi gratulerer.)

Dagfinn skal ha fest med laget sitt i Appolonia. Menyen der er ikke Catos kjøttkaker, som vi er vant til, men derimot rømmestekt fjellørret m.m. (Vi ønsker lykke till!)

Men hva var det?

— En mystisk, halvkvalt lyd fra lese-salen — det kan vel aldri være for amen?? sphenopalatum som skriker etter å bli pugget. Best å gå å se etter . . .

Vera.

2. termin.

En tilbørlig karakteristikk av tilbøyeligheter ved (hos?) B. Knudtzen og A. Kamfjord, eller hvor blir'a R. Stangnes???

Etter en måneds fravær fra hverandre overoppsyn, har folk virkelig hatt anledning til å freake ut. Disse tendensene dempes sakte. Dette er utgangsteori for følgende observasjoner.

Prostitusjonsbølgen feier over kullet. Folk selger seg som besatte. Pionér på området var P. Engel(ens) som av rent pengebegjær solgte seg til statsmonopolets hjemmeindustri farlige yrke, som statist. Etterfølgerne valgte en mer odontologisk retning, med innebygget 300 logisk preg (oral-prostitusjon). Yrke — forsøkskaniner, salgsvare-tenner, vitenskape- lig formål: å bestemme tidsrom fra relativt friske tenner til totalt nedkarierte kasi. Lønn — sukkervann gratis, og langvarig tannbehandling. Hvor blir'a R. Stangnes?

Og så var det kollokviegruppa som fór til fjells for å gjøre seg fete, sa de. Men de lurer ikke oss. Vi vet bestemt at bestemmelses- stedet var Mdm. Olsen pensjonat på Hadeland (max. 285 m o.h.) for å råpugge kjemi. Moral: Stræbere må ikke tåles!

Ellers: H. C. Dahl som organisert buss- råskinn i Oslo Sporveier. Månedskort selges rimelig. Hvor blir'a R. Stangnes?

Grystein Jotten med førebuande i heile haust og frem for dialektene (de er jo så ud- merkede).

Adresseforandring for 1. året

Kristin Granli, 5334 Sogn Studentby, tlf. 8557.

Ingeborg Ramsdal, Røahellinga 19, Oslo 7.

Grethe Wergeland, Kringsjå Studentby 7A 304, tlf. 230586/8873.

Einar Moen, Sogn Studentby 2232, tlf. 230586/8463.

Berit Øra, Pilestredet 31—719.

Grete-Marit Krokan, Ovenbk. 6, 1345 Østerås, tlf. 245660.

Kristin Aanderud Larsen, Bekkeliveien 11, tlf. 554944.

Ann Elisabeth Aspaas, Sogn Studentby 1638, Oslo 8, tlf. 230586/8452.

Guri Sandnes, Akersbakken 13, Oslo 1, tlf. 208445.

Berit Binde, Blindern Studenthjem, Blindernvn. 41, tlf. 112109.

Ulf Stuge, Kringsjå Studentby 2B 152, Sognsveien 218, Oslo 8, tlf. 230586/7959.

TP senior.

Slutten på klinikk-tjenesten vår nærmer seg, og humøret stiger i takt med nedtellingen (!?) Flere og flere pasienter godkjennes og overføres til junior-TP.

Juleferien og farmakologieksamen er nå gått over i historien, mens samfunnsodontologien nærmer seg faretruende raskt, og røntgen + div. *viktige* eksamener skimtes i periferien . . .

Småsladder: 29. januar drar Berit til Rauland for å gifte seg med Kjell. Snart følger Ellen og Thomas etter — dato er foreløpig ukjent. Ellers er ingen forlovelser oppsporet denne julen.

Det har vært institusjonsskifte, og nye TP'er fører tannevangeliet videre . . . Vi går på nytt inn for å omvende de pasienter og pleiere som ikke har blitt omvendt tidligere. Noen ganger lykkes dette, andre ganger ikke.

TP har også fått innpass på Protetikk, men studentene har ennå ikke fått øynene opp for vår uvurderlige profylakse. Vi venter på revolusjon!

Etter påske får flere steder rundt om i Norges land nyte godt av TP-arbeidet. Da tar vi forhåpentligvis med oss alle kunnskaper pluss div. pedagogikk-programmer, og drar ut for 1 mnds. praksis.

Vi gleder oss!

Senior-TP.

TP junior.

Ja så er det på'n igjen etter 4 uker hvor occlusjonsflater og konkaviteter bare under tiden har dukket frem som nostalgiske refleksjoner.

Mye er skjedd både på godt og vondt. Vondt gjorde det oss alle juniorer å oppdage at vi bare var 23 som dukket opp etter ferien.

Reduksjonen skyldes bortflytting vestover, nærmere bestemt til Bergen.

I løpet av en måned har to juniorer trådt inn i den første fase av troløvelsesstand. Ikke helt overraskende for de fleste, det har jo vært en del «svigerprat» i det siste. Førstemann ut var Rita med sin Bjørn, og så Tone H. med klare fremtidsutsikter som bondekone — ikke dumt. Tone opererer dessuten som weekendbudeie og pendler mellom grisehus og kålåker'n fra 7 om morgenen til 7 om kvelden, — så hun vet godt hva hun går til, når den tid kommer.

Julefesten -76 for TP seniorer og instruktører ble en vellykket avslutning av første semester. Ikke minst skyldes det initiativet fra Åse, Svanhild, Arnhild og Wenche som underholdt med piano/gitarspill til selvkomponerte tekster med allsang til poplåter.

Innslaget ble så populært at de tok hele 5 repriser, og tannlege Gudrun Songnes innviet vårt nye lydbånd med opptak fra «conserten in live».

Før årsskiftet dro TP juniorer til sine respektive husplasser på tvers og langs av moderlandet. Andre satte nesa enda lenger mot syd og sydvest, og krysset både Nordsjø, Skagerak og sydligere haver.

Skiferie i de Franske Alper er ikke dumt kan Ann-Carol forsikre. Og Tone S. hun var da for andret, det var noe nytt, — en spesifikk forandring i ansiktskoløren, ja — + 2 nye fregner. Konklusjon: Ukestur til Tenerife, absolutt anbefalelsesverdig. London var heller ikke så ille. Det er lurt å ta en tur Britain av og til, om ikke annet for å gjenoppfriske Britisken et par hakk. Det er lett å glemme, selv med engelskartium på 4 år bak seg.

Episode på Bus-stopen: «What's up love?» the TP reply. «I've just missed the bus, it went straight through ny nose!»

Nå ja, det endte ikke riktig så ille, nesa sitter der iallfall enda.

pjusk.

Økonomisk trygghet i takt med tiden

AKTUELT FOR TANNLEGESTUDENTER:

Fagulykkesforsikring (invaliditet/dødsfall)

Studenthybelforsikring (personlig garderobe og løsøre)

**Motorvogn (ansvar, brann og tyveri for eldre biler.
For nyere biler bør dekkes kasko)**

Ansvar som tannlege (siste termin)

Kombinert hjemforsikring (egen leilighet/eget bo)

Reiseforsikring

For ferdige tannleger dekker vi kontorforsikring, brannavbrudd og andre spesielle forsikringer. Litt tidlig kanskje — men godt å vite.

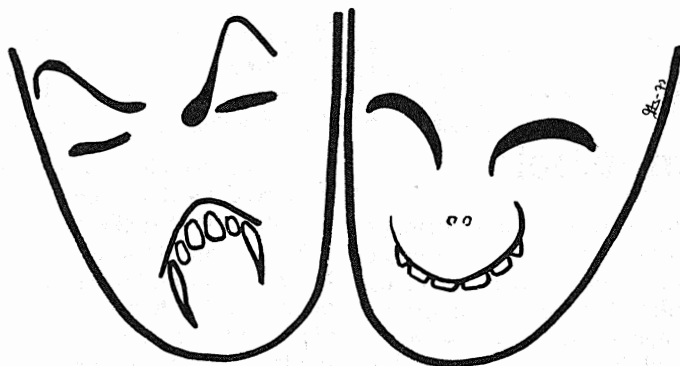
Har du spørsmål? Ring distriktssjef Cato Torp, NKP A/S, telefon 337680, som kan forsikring og som gjerne veileder deg.

Eller ta kontakt med oss direkte.

a.s Haugesund Sjø
FORSIKRINGSSKAP

RIS

ROS

- til de som stjal ballen til fotballspillet.
- til kantineprisene.

- til Ketil Reppen — grei instruktør for tannpleierne, og god diplomat.
- til teknologen for at de spanderte kringle og kaffe før jul.
- til Larby som er verdensmester i alt.
- til Bjart som er et teknisk pumpegeni.
- til kontordamen som reddet jula for Bjørvik.
- til meg selv fordi jeg orker å arbeide med TT til sent på natten i dag.
- til søta bror med dansekurs på 1. året (fotstokking med molart tilsnitt).

BRIDGE

Ved Raggan & Jonh

Æxpærtmotspell

I denne utgava ska vi gå litt utafør Bridge-mekkaet øverst på Gjedemyrene og førtælja om et motspell som vi nok sjelden ser i våres kjellerbridge. Spellet skjedde før mange år sea i Oslo-turneringa og den dyktige mot-speller var den itte ukjinte skribent og speller Leif Nielsen.

Nielsen satt vest og korta var:

Blindemann

♠ D 5 4 3
♥ 10 6
♦ K 10 9 8 5 2
♣ 10

♠ E K n 10 9 8 7
♥ K n 9 7 5
♦ —
♣ D 9 2

N
V   Ø
S

Syd var havna i 5 kløver og utspellet var spar ess der syd la kongen.

Å ska vest så spille på?

Spar i håp om at makker kæn stæla og så få beit på kl. D, hell skifte tæll hjerter i håp om at makker har esset hell D, K — mæ følgende trumfskift? Hell en tredje mulighet — spille kløver og gi bort sikkert trumfstikk i håp om å førhindre hjerterstjeling hos nord?

Å ville du ha gjort?

Før je gir svaret kæn du få hele førdelinga — så du kæn prøve mæ åpne kort:

♠ D 5 4 3
♥ 10 6
♦ K 10 9 8 5 2
♣ 10

♠ E K n 10 9 8 7
♥ K n 9 7 5
♦ —
♣ D 9 2

N
V   Ø
S

♠ 6 2
♥ K 8 4 2
♦ E K n 7 6 4 3
♣ 3

♠ K
♥ E D 3
♦ D
♣ E K K n 8 7 6 5 4

Eliminasjonsmetoden:

Fortsætt i spar og Syd kaster rutertaper'n, tar hjerterfisen og stæl den tredje hjerter'n. Det gir 5 trekk.

Hvis du skifter tæl hjerter, kjæm hjerterfisen ta seg sjøl og syd kæn stæla seg inn hos nord på den tredje hjerteren, ta før spar D og kaste rutertaperen. Også 5 trekk.

Skifter du tæl liten kløver, hindrer du riktignok ei hjerterstæling, men tapar tæl gjengield det sikre kløversticket. På spar D førsvinn rutertaperen og hjerterfisen høll. Fremdeles 5 trekk.

Det eneste beitende motspell æ å skifte tæl kløver D (!) i andre stikk. Je ska mægi at detti æ litt avansert. Itte lett å sjå mæ ælle kort åpne og langt verre ved kortbordet mæ bære 26 kort kjinnt. Det sikre kløversticket førsvinn, men tæl gjengjeld får syd en taper i hår ta dom andre farvom. Parolen æ enkel: Ta vækk innkomsta i bordet!

Nå vi fysst ha vågå øss utpå dom store djup, kæn vi jo ta mæ ei lita anekdote fra et større internasjonalt mesterskap noe tælbars i tia: Wien once upon a time.

Det va en nordmænn som spelte, og speller'n la opp korta før dæ hæn trudde at resten sto. Motparten protesterte, og da han følgelig vart hindra i å ta finesse — bløffa'n og sa at spillet sto på skvis. Motparten, væ Dr. Stern tok detti tæl følge mæ ætterføljende beundrende kommentar om den norske speller'n som la opp korta i femte stikk og erklærte motparten før skvist.

Så det går an å prøve seg, sjøl om en æ i tranedæns.

Jonh.

Arendal Forsikringsselskab A/S

OSLOKONTORET

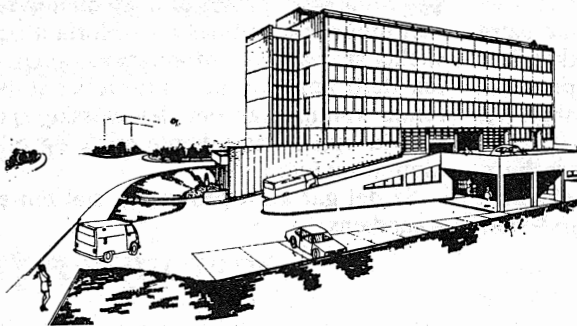
STORTINGSGET. 18

SENTRALBORD . . . 41 37 30

Alt i skadeforsikring

Vi kan også kausjonere for
boliglån og etableringslån efter
individuell behandling

Skal De kjøpe utstyr, bør De være sikker på at det merke De velger, er på markedet også om få år, med tanke på service. Velg derfor et anerkjent merke fra et depot med et solid utbygget servicenett. De kan bli spart for ubehagelige overraskelser i fremtiden.

A/S Norsk Dental Depot er landets største full-service depot, med filialer i Bergen, Stavanger og Trondheim.

Vi har langt det største utvalg av forbruksvarer og utstyr og et vel utbygget reservedellager. Om De ikke får bruk for det siste, kan det være godt å vite at det er der.

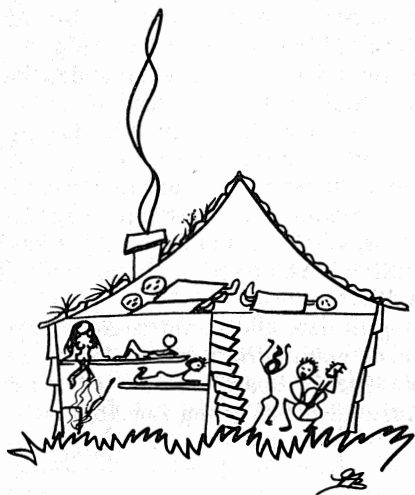
NDD-service får De over hele landet. Både i dag og i fremtiden. Vi utdanner vårt personale og våre servicefolk på lang sikt. Av vårt personale på ca. 140 ansatte har i dag 45 % mer enn 10 års erfaring i dentalbransjen.

Denne sum av bransjekunnskap og erfaring er til Deres rådighet. Vår målsetting er, og vil alltid være, å yte våre kunder det de har behov for hos sin depotforbindelse, og en nærmere undersøkelse vil som regel vise at vi **ikke** er dyrere.

A/S NORSK DENTAL DEPOT

BERGEN - OSLO - STAVANGER - TRONDHEIM

HYTTENYTT

Atter et nytt hyttår, det 47. i rekken, er godt i gang. Også i år var hytta i bruk fra kl. 00.00 på årets første dag. I skrivende stund har 33 danske tannlegestudenter innvadert Nordmarka. Føreforholdene er bedre enn på flere år. Daglig har vi henvendelser fra folk som vil leie hytta vår. For oss som bruker hytta mye er det vanskelig å skjønne at ikke en større prosent av studentene/elevene ved skolen bruker hytta.

Pumpesaken som har gått som føljetong i hyttenytt siste året ser nå ut til å ha kommet til slutten (foreløpig?). Vi har nå kjøpt og montert helt ny pumpe og utnevnt pumpesjef i hyttestyret til å passe på den.

En vellykket overdragselsfest har vært avholdt med besøk av 11 «gamle» hyttegjengere. Neste store begivenhet er Holmenkollweekenden 11.—13. mars. Men prøv å gå på hytta en «vanlig» helg også. Det er et bra sted å slappe av også. Det er ikke «kjør» der hver helg.

Hyttenytt står det som overskrift til dette innlegget. Det har i grunnen ikke skjedd så mye nytt på hytta (unntatt pumpe), men det er vi ikke lei for. Hytta er så bra som den er.

Ulf.

RABATT

for ungdom
på reisefot
i Europa, til Amerika og andre kontinenter
Spør et av våre byråer

UNIVERSITETENES REISEBYRÅ

Oslo - Bergen - Trondheim - Ås - Stavanger

OF-RAPPORT

Godt Nytt År alle sammen (noe sent, ja — men det er første anledning).

Joda, nytt år er begynt — nye nyttårslofter er allerede brutt — og like før jul fikk vi også valgt et nytt hovedstyre i OF, og DEN generalforsamlingen visste i hvert fall hele det nye og gamle styret om! (Flere var det heller ikke som møtte.) *Hvorfor møter ikke folk opp???* Generelt syns jeg at på det «sosiale plan» blir folk tregere og tregere å få med seg — og mer forlangende/krevende. — Jaja — det var første lille «preken» fra det nyvalgte «forvesen». (Stor støtte fra salen i valgøyeblikket: Ja, passer jo bra, hu bor nærme og har bill!)

Vårens program er jo også diskutert. Av erfaring har det vist seg at vårsemesteret ikke er det beste å avholde store festligheter på —

men vi skal i hvert fall få med oss ost og vin-festen i slutten av mars — div. «Pæla i taket»-fester (helt til «Hæla i taket» sier stopp) — og når dette leses har vel gammeldanskurset kommet godt i gang. Dessuten har vi planlagt en visekveld og en filmaften. Idrettsoppmannen ser til at bordtennisturneringa, Myrastafetten, Skidagen og Nattorienteringa blir avviklet. Sekretæren «sekreterer» og skriver — Innkjøps sjefen kjøper inn — Kjellermesteren mestrer Kiældereren — så her er det folk i arbeid!!!

— Og til dere alle sammen: *Støtt opp om arrangementene våre* (selv om de sikkert for mange synes litt sparsomme) — ellers får vår nye Kasserer det så veldig vanskelig — — —

Sonni Mette

VIKING

DIAMANTINSTRUMENTER

leveres i følgende finhet: Grov-G
Regulær-R — Fin-F — Superfin-S.

DENTAL-SLIPESTENER

i «Green Grit» og «White Grit» —
monterte og umonterte — leveres
foruten i «Regulær» finhet, også i
«Grov» og «Fin» på spesiell be-
stilling.

**HVERT -VIKING--INSTRUMENT GARANTERES FRA FABRIKKEN
FØRES AV DENTALDEPOTENE**

FRA STUDENTUTVALGET

Etter bare to møter i Studentutvalget er det ikke så mye vi har fått tid til å gjøre. Derimot har vi rukket å lage noen planer som vi har tenkt å jobbe videre med.

Karakterer

5. året sendte like før jul en anmodning til fakultetet med ønske om en diskusjon eventuelt en komité som skulle ta opp karakterer. Dessverre avviste fakultetsstyret denne anmodningen med den begrunnelse at saken var tatt opp og avvist i 1971/72.

SU tror likevel det er grunnlag for å ta opp denne diskusjonen. Flere lærere har uttrykt misnøye med den nåværende karaktersituasjonen, det foregår endring med karakterer ved andre odontologiske læresteder i Norden og ikke minst, det hersker stor misnøye med karakterene blant studentene her ved skolen.

En hyggeligere kantine?

Ikke alle blir umiddelbart lette til sins når de kommer inn i kantina i Myra. Kanskje man ved litt farger eller andre endringer kan få bort noe av den golde stemningen som mange føler der inne. Gode idéer til endringer mottar Jon Tomseth, 3. året med takk. Vi vet i skrivende stund ikke hvor positivt/(negativt?)

skolens ledelse stiller seg til dette, for vi blir nok eventuelt avhengig av noe økonomisk hjelp.

Studieabonnement på NTT

Som mange har sett ligger det en gang i måneden en kasse med Norsk Tannlege Tidende hos betjentene. Disse er svært populære og forsvinner fort. Flere eksemplarer eller eventuelt billige studieabonnementer er blitt etterlyst. Vi håper bare NTF stiller seg positivt til dette.

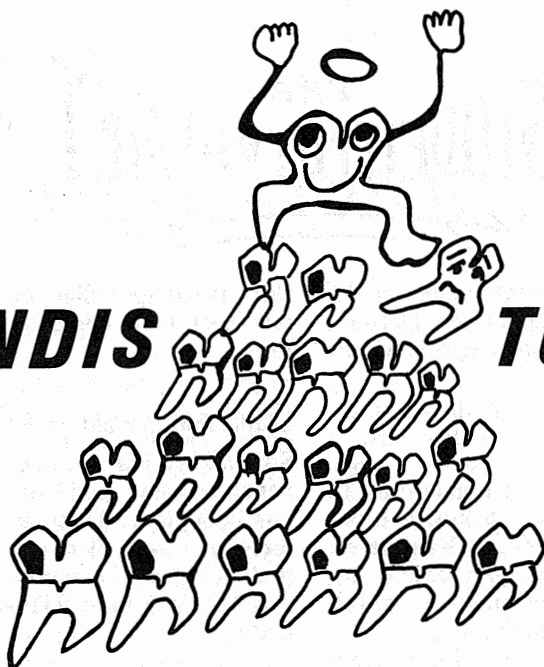
Semesteravgift og lån

Det er kommet ønske om å få utbetalt lån og få betalt semesteravgift i Myra. På denne måten slipper man å skofte, i beste fall, en forelesning pluss en arbeidsøkt. Køene på Blindern ville vel heller ikke bli savnet.

Dette er noen av de tingene vi har planer om å jobbe med framover. Men for at studentutvalget skal ha noen funksjon, er vi avhengig av å få reaksjoner fra deg! Det er klart du har reflektert over din egen studiesituasjon og kanskje til og med har tenkt at den kan gjøres enda bedre og triveligere. Fint . . . la SU få høre om det.

KJENDIS TOPPEN

Vi fortsetter suksessen fra desembernummret og juryen har denne gang på grunn av en del anonyme telefontrusler funnet å måtte avholde møtet mobilt. Disse telefonene har det tross henvendelser til televerket ikke lykkes å spore opp, det eneste karakteriske ved dem har vært bakgrunnstøy som minner om barn som blir pint. Juryens noe ustabile arbeidsforhold har muligens kommet til å prege våre avgjørelser og det glatte føret og noen overraskende bilder fra høyre får ta sin del av skylden for en del raske avstemninger.

Førsteplassen var det ikke tvil om, fra forskjellige kilder har det sivet inn at den bør gå til vår mann på kirurgen, K. Normann Pedersen. Uttalelsen. «Spør du en student om musculus mylohyoideus, så tror han det er et nytt vaskemiddel», er et godt eksempel på uttalelser til etterfølgelse for håpefulle kandidater til vår ærverdige kjendistopp.

Kollektiv I: For første gang er vi i stand til å bringe en kollektiv plassering (kollektivismen er «in» for tiden). Den går til lærerpersonalet på labbene i første etasje. For studenter som ennå ikke er klar over det så er det nå opprettet et godkjennings- og veiledningssenter i kantina til fru Olsen. Kan du ikke finne noen instruktør, finner du en i kantina.

Kollektiv II: Til komitéen bak det nye journalsystemet, vi ser det som en landevinning at blant annet benevningen av tenner nå blir så innviklet at selv pasientene ikke skjønner det.

Endelig kan vi plassere Professor Erik Dahl, Blindern, Norge, vi minner om de salige ord: «Lever er viktig, men ikke til eksamen.» Et nytt bidrag i serien «tips med praktiske tilsnitt».

Gjenganger på listen denne gang, Solheim på Patologen. Et solid inntrykk fra skuffede studenter forteller at Solheim mente at studentene ikke var så gode som sensor mente. Solheim har selvfølgelig rett.

Ved rødt lys i Kirkeveien rakk vi såvidt å framsi trylleformularet: «Lille speil i kassetten der, hvem er PR-kåtest på fakultetet her.»

1. K. Normann Pedersen (Vaske-Pedersen).
2. Lærerpersonalet, Labben i første, Gamlebygget.
3. Komitéen bak den nye journalen (THE NEW JOURNAL SWINGERS).
4. Professor Erik Dahl (endelig).
5. T. Solheim. (Selv det ikke sensor vet, trenger studenten å vite.)

A.D.A.—Normert DENTALGULL

Med riktig struktur, gehalt og pris.

KAR-GULL med klar, vakker og riktig gullfarge.

ALFA Type A, mykt.

BETA » B, medium.

GAMMA » C, hårdt.

DELTA » D, ekstra hårdt.

KAR-GULL har varedeklarasjon og stemplet,
riktig gehalt.

KAR-GULL kan ikke sammenlignes med legeringer
med lavere eller ukjent gehalt.

KAR-GULL er billig! Bruk ikke gull med lav
gehalt — De sparer lite, men risikerer
meget.

KAR-GULL er norsk og har vært solgt av
dentaldepotene gjennom årrekker.

Vi kan daglig gi alle opplysninger om de stadige
prissvingninger i markedspriser for edelmetaller.

KA Rasmussen HAMAR A/S

GULL · SØLV · PLATINA

Postboks 295 — 2301 Hamar

Telefon 065 - 21 160

Over 60 år i tannlegens tjeneste!

Og sist – men ikke minst viktig –
vårt telefonnr. 24 88 13

Du er alltid velkommen til et
besøk i vår nye utstilling i

*Sørkedalsveien 257
Røa/Oslo 7
(500 m før Bogstad Camping)*

Her vil du finne det siste av
KaVo-utstyr og instrumenter.

- *for kvalitet og presisjon*

KaVo føres av de ledende
dental-depoter i Norge.

Representant
for Norge:

FINN B. RASMUSSEN A/S

Postboks 97,
ROA, OSLO 7